

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ
İKİNCİ BÖLÜM

VEFA SERDAR / TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru No. 7309/04)

KARAR

STRAZBURG

27 Ocak 2015

İşbu karar, Sözleşme'nin 44 § 2 maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecek olup, bazı şekli değişikliklere tabi tutulabilir.

© T.C. Adalet Bakanlığı, 2015. Bu gayriresmi çeviri, Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü İnsan Hakları Daire Başkanlığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme açısından bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Bu çeviri, davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ile Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü İnsan Hakları Daire Başkanlığına atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

Vefa Serdar / Türkiye davasında,

Başkan,

Guido Raimondi,

Yargıçlar,

Işıl Karakaş,

András Sajó,

Nebojša Vučinić,

Egidijus Kūris,

Robert Spano,

Jon Fridrik Kjølbro,

ve Bölüm Yazı İşleri Müdürü, Stanley Naismith'in katılımıyla Daire olarak toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölüm), 16 Aralık 2014 tarihinde gerçekleştirdiği müzakereler sonucunda anılan tarihte aşağıdaki kararı vermiştir:

USUL

1. Türkiye Cumhuriyeti aleyhine açılan (7309/04 No.lu) davanın temelinde, Türk vatandaşı olan Vefa Serdar'ın ("başvuran") 17 Ocak 2004 tarihinde İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunması'na İlişkin Sözleşme'nin ("Sözleşme") 34. maddesi uyarınca yapmış olduğu başvuru bulunmaktadır.

2. Başvuran, İstanbul'da görev yapan Avukat, H. Çekiç tarafından, Türk Hükümeti ("Hükümet") ise kendi görevlisi tarafından temsil edilmektedir.

3. Başvuran, özellikle Çanakkale Cezaevi'nde başlatılan isyan karşıtı operasyon sırasında ve sonrasında kendisine kötü muamelede bulunulduğu ve orantısız güç kullanıldığı iddia ederek Sözleşme'nin 2. ve 3. maddelerinin ihlal edildiğinden şikâyetçi olmuştur.

Başvuran, aynı zamanda, bu konuda güvenlik güçleri hakkında açılan ceza davasının, Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrası ve 3. fıkrasının b) bendinde belirtilen çabukluk ve hakkaniyete uygunluk gerekliliklerini ihlal ettiğini ve Sözleşme'nin 13. maddesine aykırı olarak, şikâyetlerini ileri sürmek için etkin bir hukuk yolundan yararlanamadığını iddia etmiştir.

4. Diğer yandan, başvuran, yeniden 6. maddenin 1. fıkrasını ve 3. fıkrasının b) bendini, 14. madde ile birlikte ya da bu maddeden ayrı olarak ileri sürerek, hakkında yürütülen ceza yargılamasının ayrımcı bir nitelik taşıdığını ve hakkaniyete uygun olmadığını ileri sürmüştür.

5. Mahkeme, 10 Temmuz 2007 tarihinde, başvuranın şikâyetlerinin birinci kısmını hükümete bildirmeye (yukarıda 3. paragraf) ve geri kalan kısmının kabul edilemez olduğuna belirtmeye (yukarıda 4. paragraf) karar vermiştir.

OLAYLAR

I. DAVANIN KOŞULLARI

6. Başvuran, 1969 doğumlu olup halen Sivas'ta ikamet etmektedir. Olayların meydana geldiği dönemde, başvuran, yasadışı silahlı örgüt TKEP/L'ye mensup olduğu gerekçesiyle 3 Ekim 1995 tarihinde verilen mahkûmiyet kararı gereğince, Çanakkale E Tipi Cezaevi'nde ("Çanakkale Cezaevi"), D-3 koğuşı, D blokta tutuklu bulunmaktaydı.

A. İsyan karşıtı operasyon

7. Türkiye'de, 2000 yılında, yeni "F tipi" yüksek güvenlikli cezaevi kurumları hizmete girmiştir. Ülkenin tamamında aynı yapıya sahip olan bu kurumlar, E tipi cezaevleri da dâhil olmak üzere, olağan cezaevlerinde bulunan koğuşlar yerine bir ila üç kişilik yaşam ünitelerini öngörmekteydi (F tipi cezaevlerinin daha detaylı bir anlatımı için, bk, Tekin Yıldız/Türkiye, No. 22913/04, § 36, 10 Kasım 2005). Mercilerin, bazı kategorilerdeki tutuklu ve hükümlülerin F tipi cezaevlerine sevki yönündeki projeleri karşısında, özellikle aşırı solcu yasadışı örgütlere mensup oldukları gerekçesiyle tutuklu bulunanlar (bundan sonra "ilgili tutuklular" olarak anılacaktır) arasındaki ilişkileri sınırlayan yeni cezaevi rejimine karşı protestonun bir işareti olarak, söz konusu cezaevlerinde "ölüm orucu" ismiyle açlık grevi hareketleri ve ayaklanma eylemleri başlatılmıştır. Söz konusu eylemler, Çanakkale Cezaevi'ni de etkilemiştir.

8. Çanakkale Cezaevi'ne ilişkin olarak, İçişleri Bakanlığı ve Çanakkale Cumhuriyet Savcılığı'nın talebi üzerine İl Jandarma Komutanlığı tarafından, müdahale yapılması planlanmıştır. İçişleri Bakanlığı tarafından 14 Aralık 2000 tarihinde verilen müdahale emri doğrultusunda, hem olay mahallinde hem de planlardan hareketle dört gün boyunca çalışmalar yapılmıştır.

Müdahale, açlık grevcilerinin “terör örgütlerinin mengenesinden” kurtarılmasını, tedavi ettirilmelerini, cezaevi kurumunun silahsızlandırılmasını ve ilgili tutukluların yeni F tipi cezaevlerine sevk edilmelerini amaçlamaktaydı.

17 Aralık 2000 tarihli yazıyla, Çanakkale Cumhuriyet Savcılığı, bazı tutukluların 23 Ekim 2000 tarihinden itibaren “ölüm orucunu” fiilen başlattıkları, her türlü tıbbi tedaviyi reddettikleri ve sağlık durumlarının endişe verici olduğu yönünde Çanakkale Valiliği ile Jandarma Komutanlığı’nı bilgilendirmiştir. Savcılık; İçişleri, Adalet ve Sağlık Bakanlıkları arasında imzalanan protokolün, açlık grevcilerinin sağlık durumlarının kötüye gitmesi durumunda, uzman bir hekimin kararı üzerine, gerektiği takdirde, jandarmanın yardımına başvurarak acil müdahalede bulunma imkânını öngördüğünü ortaya koymuştur. Savcılık, 14 Aralık 2000 tarihli yukarıda belirtilen müdahale emrine göre, isyancıların koğuşlarının kontrol altına alınmasına ve açlık grevcilerinin tıbbi bakımlarının sağlanmasına yönelik operasyonun Adalet Bakanlığı tarafından belirlenen tarihte yürütülmesi gerektiğini belirtmiştir. Son olarak, savcılık, güç ve ateşli silah kullanımının, yalnızca mutlak gereklilik durumunda öngörülmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Çanakkale, Balıkesir ve İstanbul Jandarma Birlikleri’ne ait askerlerden oluşan müdahale timleri, müdahale planına uygun olarak, 18 Aralık 2000 tarihi itibarıyla harekete geçmişlerdir.

Güvenlik güçleri, ilgili yüzlerce tutuklu tarafından düzenlenen açlık grevi hareketlerinin devam ettiği yirmi adet cezaevi kurumuna 19 Aralık 2000 tarihinde eş zamanlı olarak müdahale etmişlerdir. “Hayata dönüş” olarak isimlendirilen bu operasyonlar sırasında, güvenlik güçleri ile ayaklanan tutuklular arasında şiddetli çatışmalar yaşanmıştır; bu durum çok sayıda kişinin ölümüne ve yaralanmasına yol açmıştır.

9. Çanakkale Cezaevi’nde ise sabah saat 5.00 sularında operasyon başlatılmıştır. Jandarma görevlileri, kolaylıkla diğer tutukluları güvenli yerlere doğru çıkarmışlar, üst kattaki ana koridoru kontrol altına almışlar ve Z-3 ve S-7 noktalarında bulunan aşağıdaki ana koridora geçişleri engellemişlerdir. Ancak S-1 ve S-6 kapılarının arkasında barikatlar kuran ilgili tutuklulara tahsis edilen D blokta direnişle karşılaşmışlardır.

Jandarma görevlileri, saat 7.00 civarında, S-6 kapısının arkasında halka şeklinde toplanan tutukluları fark etmişlerdir. Resmi anlatıma göre, söz konusu grubun askeri marşlar söylediği sırada, iki isyancının kırmızı giyimli olan tutuklu F. K.’yı zorla götürmeye çalıştığı fark edilmiştir; F. K., İ. E. isimli tutuklu tarafından hemen ateşe verilmiştir; F. K. yanmakta iken, İ. E., herkesin birer birer kendilerini feda edeceklerini ve hiçbirinin teslim olmayacağını haykırmıştır.

Ancak ilgili tutuklulara_göre, F.K., operasyonu protesto etmek amacıyla kendisini ateşe vermiştir.

Jandarma görevlilerinin F. K.'ya yardım etmeye çalıştıkları esnada, isyancılar, barikattan üç el ateş ederek ve iki adet el yapımı bomba atarak karşılık vermişlerdir. Aynı anda, Z-3 noktasında görevlendirilen jandarma görevlilerine S-1 kapısından üç ya da dört el ateş edilmiştir.

10. Saat 13 sularında, olası bir silahlı saldırıyı önlemek, isyancı olmayanları tahliye etmek ve kaçmaya çalışan isyancıları yakalamak amacıyla, kadınlara ayrılan B bloğun önüne, dışarıya bir birlik yerleştirilmiştir. Emrin bu bloğun dış duvarını yıkma yönünde olması sebebiyle, söz konusu birliğin, aynı zamanda, bu bloğun dış duvarlarında delik açması gereken makine operatörlerinin güvenliğini de sağlaması gerekmektedir.

Saat 13.50 civarında, bu birliğin konuşlandırıldığı sırada, asker M.M., B bloğun koşullarının pencerelerinden açılan ateş sonucu ölümüne yol açacak şekilde yaralanmıştır; M.M., yaralanmasına bağlı olarak ambulansa hayatını kaybetmiştir.

11. D bloğun koşullarının tahliye edilmesinin ardından, saat 17.00'de operasyona ara verilmiş, ancak jandarma görevlileri sabah saat 06.30'a kadar teslim olma çağrısında bulunmaya devam etmişlerdir.

Operasyon, C bloğun koşullarına karşı yeniden başlatıldığında, isyancılar geri çekilerek, jandarma görevlilerinin üzerine ateş açmışlar ve boru tipi bombalar atmışlardır. Güvenlik güçleri, C-1 ile C-4 koşullarını kuşattıklarında, isyancıların sığındıkları bütün yerlerin alev makinelerine dönüşen gaz ocakları yardımıyla ateşe verildiğini görmüşlerdir.

Ardından, S-7 noktasına yerleştirilen jandarma görevlileri, S-6 giriş kapısını kontrol altına almışlar, ilerlemişler ve B bloğu kuşatmışlardır. Jandarma görevlileri, yemekhanenin girişinde, dört adet gaz ocağı ve el yapımı patlatıcı yardımıyla sıkıştırılmış iki şişe oksijen bulmuşlardır. Bombayı aktif hale getiremeden acilen bu kattan ayrılan isyancılar, patlamayı gerçekleştirmek için gaz ocakları ile şişenin üzerine ateş etmeyi sürdürmüşlerdir. Güvenlik güçleri, B-2 koşullarının üst katında geri çekilmişlerdir.

Bu araçlar etkisiz hale getirildiğinde ve alt katlardaki bütün barikatlar kaldırıldığında, jandarma görevlileri, ilgili isyancıları B bloğun alt katında ayrı tutmayı başarmışlardır. Güvenlik güçleri, teslim olma çağrılarını yineleyerek ve ilgili tutuklu ve hükümlülerin direnişini kırmak amacıyla göz yaşartıcı bombalar atarak, saat 17.30'da operasyona yeniden ara vermişlerdir.

Tüm bu süreç boyunca, jandarma görevlileri, diğerlerinin yanı sıra, 137 adet gaz bombası ve M-16 saldırı tüfeklerinin üzerine monte edilen bombaatar yardımıyla atılan göz

yaşartıcı bombalar kullanmışlardır. Tutuklular da tabancalar, el yapımı bombalar ve alev makineleri kullanmışlardır.

12. 21 Aralık 2000 tarihinde saat 07.00 civarında A blok kuşatılmıştır; operasyonu yürütmekle görevli komutan ve savcı, son kez isyancıları saat 07.30'a kadar teslim olmaları yönünde uyarmıştır. Ancak hiç kimse bu emre uymamıştır.

Müdahale timleri, B bloğun zemininde delik açmışlar ve deliklerin arasından, alt katta bulunan ana koridor, yemekhane, koğuşlar ve spor salonuna doğru göz yaşartıcı bombalar atılmıştır.

İtfaiyecilerin içeriye tazyikli su sıktıkları sırada, söz konusu yerlerin havalandırılmasını ve isyancıların tahliyelerini sağlamak amacıyla şantiye makineleri, aynı anda, söz konusu bloğun dış duvarlarını erişilebilir yerlere kadar yıkmaya başlamışlardır.

Operasyonu yöneten komutan bütün birliklere radyo anonsu yapmıştır; birliklerin teslim olan tutuklulara karşı ateşli silah kullanmamalarını ve ihtiyatlı hareket etmelerini emretmiştir.

13. O sırada, başvuran, aralarında ciddi şekilde göz yaşartıcı gazın etkilerine maruz kalan açlık grevcilerinin de yer aldığı diğer tutuklularla birlikte - D-3 koğuşuna müdahale yapılmasının ardından (yukarıda 11. paragraf) - iki gün önce sığındığı söz konusu spor salonunda bulunmaktaydı.

14. Başvuran, tutuklu S. S.'nin bu olay sırasında yaşamını yitirdiğini ve grevcileri battaniyeler yardımıyla korumaya çalıştığı sırada sağ koluna gaz fişeginin isabet ettiğini anlatmıştır. Başvuran, bilincini kaybetmeden önce vücut ısısının aşırı derecede yükseldiğini belirtmektedir. Uyandığında arkadaşlarının olay yerinden ayrıldıklarını fark etmiş ve kendisi de çıkışa doğru koridoru izleyerek olay yerinden ayrılmaya çalışmıştır.

15. Dosyaya göre, saat 10.30 sularında, dışarıda konuşlandırılan jandarma görevlileri ateş etme seslerini duymuşlar ve bazı isyancıların arkadaşlarının binadan ayrılmasına engel olmaya çalıştıklarını fark etmişlerdir. Tutuklular, M.K. ve S.İ, saat 11.30 civarında, molozların arasından dışarı çıkmayı başarmışlardır. Güvenlik güçleri, bu tutukluların bomba taşıdıklarından endişe ederek, söz konusu iki kişiyi uzakta tutmuş ve istemişlerdir.

Daha sonra, yaralı olduğu anlaşılan başvuranın da aralarında yer aldığı on sekiz tutukludan oluşan bir grup binadan dışarı çıkmıştır.

Operasyon, saat 12.15 sularında, olay yerinin tamamen tahliye edilmesiyle son bulmuş ve saat 14.00'te operasyonun seyrini anlatan bir tutanak düzenlenmiştir.

B.Operasyon sonrası

16. Günün ilerleyen saatlerinde, olay yerinde araştırmalar yapılmıştır; jandarma görevlileri, tutuklular, İ. B. ve S. S.'nin cesetleri ile F. K.'nın yakılan cesedini bulmuşlardır (yukarıda 9. paragraf).

Akabinde, jandarma görevlileri, cezaevinin bahçesinde toplanan 138 tutuklunun, cesetlerin ve yirmi altı yaralının ellerinden svap numuneleri almışlardır; ardından, söz konusu yaralılar hastanelere sevk edilmişlerdir. Bunlardan dokuzu ilk yardım yapıldıktan sonra cezaevine geri gönderilmiş; başvuranın da aralarında bulunduğu dört yaralı, yoğun bakım ünitesine ve on üç yaralı ise hastanelerin cezaevi ünitelerine alınmıştır. Bunlar arasında, F. S., ameliyathanede bulunduğu sırada hayatını kaybetmiştir.

Güvenlik güçlerine gelince, bunlardan biri yaşamını yitirmiş, bir asker yanağından yaralanmış ve diğer beş görevli ise göz yaşartıcı gazdan etkilenmiştir.

17. İki savcı, 22 Aralık 2000 tarihinde, kameraman, fotoğrafçı ve cezaevi infaz koruma memurları eşliğinde olay yerinde keşif yapmıştır. Ertesi gün, cezaevinde araştırmalar yapmak ve eşyaları boşaltmak amacıyla savcılar bir ekip oluşturmuşlardır. 26 Aralık tarihine kadar, cezaevinin ciddi hasar görmüş ve kısmen yanmış olan yerlerinde pek çok arama gerçekleştirilmiştir. Son arama, 4 Ocak 2001 tarihinde yapılmıştır.

Aramalar sırasında, çok sayıda suç eşyası bulunmuştur: bir adet tüfek ve bir adet el yapımı tabanca, beş adet tabanca (seri numaralar, BB 35883, 981657, 83167, C08081 ve 5334 (hasar gören)), bir adet seri numarasız tabanca, bir adet top/namlu ve iki adet tabanca dipçiği, iki adet şarjör, farklı çaplarda 219 adet fişek kovarı, 39 adet mermi, sekiz adet fişek, bir adet sapan, iki adet alev makinesi ve sekiz adet el yapımı bombaatar, çeşitli patlayıcı maddeler, pek çok kesici ve kırıcı alet, 31 adet el yapımı bıçak, bir adet pala, altı adet sopa, otuz bir adet molotof kokteyli, dört adet gaz ocağı ve sıkıştırılmış iki şişe oksijen, bir litre mazot, demir tozu, civa, birçok el yapımı gaz maskesi, on üç adet demir boru ve bir adet lobut ve yasadışı örgütlere ilişkin eşyalar ile tıbbi malzemeler.

18. Bilirkişi tarafından el svabı numuneleri üzerinde gerçekleştirilen spektrofotometrik incelemeye göre (yukarıda 16. paragraf), on sekiz tutukluda, ateşli silahların kullanıldığını gösteren barut artıklarına rastlanmıştır. Başvuran söz konusu tutuklular arasında yer almamaktadır.

C.Başvuranın tıbbi bakımının sağlanması

19. Yukarıda belirten operasyon tutanağına göre (yukarıda 15. paragraf), başvuran, 21 Aralık 2000 tarihinde, saat 12.15 itibarıyla hemen ve kendi ifadelerine göre, tahliye

edilmesinden dört ila beş saat sonra, ambulans ile Çanakkale Devlet Hastanesi Acil Servisi'ne götürülmüştür.

Hekimler, ilgiliye osteo-fasiyal alanda akut kompartman sendromu teşhisi koymuşlar ve cerrahi yolla yaraya yansıyan basıncı azaltma yönünde acilen tedavi uygulamışlardır. Sonuç olarak düzenlenen 42210 No.'lu raporda şunlar belirtilmiştir:

“Sağ ön kolda çok sayıda açık kırık + yabancı nesne + kompartman sendromu. Dekompresyon + fasyotomi gerçekleştirilmiştir. Gelişmiş her türlü tedavi için Çapa Üniversite Hastanesi'nin Plastik Cerrahi Servisi'nde ilgilinin bakımının üstlenilmesi gerekmektedir. Sevk ambulans ile yapılmalıdır.”

20. Müdahalenin ardından, başvuran, kardiyovasküler muayeneye tabi tutulmuş, daha sonra da ortopedi servisine kabul edilmiştir. Saat 13.40 sularında düzenlenen geçici sağlık raporunda, patlamamış olan göz yaşartıcı gaz fişeğinin başvuranın sağ dirseğinden çıkarıldığı ve başvuranın hayati tehlikesinin bulunduğu belirtilmiştir.

Dosyadan, çıkarılan fişeğin devam eden soruşturmayı yürütmekle yetkili savcıya teslim edildiği anlaşılmaktadır. Buna ilişkin tutanakta, “saat 11.00 sularında Çanakkale Devlet Hastanesi'ne ambulans ile götürülen”, başvuranın da aralarında bulunduğu üç tutuklu üzerinde gerçekleştirilen cerrahi işlemlerden bahsedilmektedir.

21. Cezaevi Müdürlüğü, 22 Aralık 2000 tarihinde, başvuranı Çapa Üniversitesi Hastanesi'ne sevk etmeye çalışmış ise de (yukarıda 19. paragraf),bu hastanede tutuklulara tahsis edilen herhangi bir servis bulunmamaktaydı.

Ertesi gün, başvuran, saat 18.50 sularında İstanbul Cumhuriyet Savcılığı huzuruna çıkarılmıştır ve savcılık, başvuranın Cerrahpaşa Üniversite Hastanesi'nin Plastik Cerrahi Servisi'ne sevk edilmesini sağlamıştır.

5 Ocak 2001 tarihinde, başvuranın dirseğinin üzerinden sağ kolu kesilmiştir ve 26 Ocak 2001 tarihine kadar hastanede kalmıştır.

22. Bu tarihte, başvuran, Sağmalcılar Devlet Hastanesi'nin Genel Cerrahi Servisi'ne (İstanbul) gönderilmiştir. Başvuran, söz konusu serviste 13 Şubat 2001 tarihine kadar ameliyat sonrası tıbbi bakımdan yararlanmıştır.

23. Başvuran, ertesi gün, sabah saat 02.00 sularında, yeni Edirne F Tipi Cezaevi'ne sevk edilmiş ve cezaevi hekimi tarafından muayene edildikten sonra tek kişilik hücreye konulmuştur.

24. Başvuranın ifadelerine göre, kendisi ve avukatı, birçok defa, cezaevi idaresinden, kendisinin engelli olması nedeniyle yaşadığı zorlukları ileri sürerek, diğer tutuklularla birlikte bir hücreye konulmasını talep etmiş, ancak bir netice alamamışlardır.

Başvuranın avukatı, 3 Mayıs 2001 tarihinde, müvekkilinin kolu kesilmeden önce sağ elini kullandığından bundan böyle kişisel ihtiyaçlarını tek başına karşılayamadığı gerekçesiyle arkadaşı İ. K.'nın kaldığı hücreye sevk edilmesini yeniden talep etmek için Adalet Bakanlığı, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'ne başvurmuştur.

Başvuran, ertesi gün, üç kişilik bir hücreye konulmuştur.

25. Çanakkale Savcısı, 2 Kasım 2001 tarihinde, Edirne Savcısı'ndan, 21 Aralık 2000 tarihinde düzenlenen geçici sağlık raporu ışığında teşhis koymak amacıyla başvuranın yeniden muayene edilmesini talep etmiştir (yukarıda 19. paragraf).

Gerekli muayene, 29 Kasım 2001 tarihinde, Edirne Devlet Hastanesi'nde yapılmıştır. Sonuç olarak sunulan tıbbi görüşe göre, ilgilinin yaralandığı sırada hayatı hiç şüphesiz tehlike altındaydı, ancak mevcut durumda, tavsiye edilebilecek tek tedbir kendisine myoelektrik bir protez temin edilmesinden ibarettir.

Bu görüş, 4 Aralık 2001 tarihinde, yetkili mercilere tebliğ edilmiştir.

26. Haziran 2002 tarihinde düzenlendiği şekliyle, dosyaya göre, başvuranın sağlık durumu "iyi" olarak değerlendirilmiş ve bu arada, ilgiliye protez temin edilmiştir.

D.Somut olayda yürütülen davalar

1.Ceza davaları

a.Başvuran ve aynı cezaevinde kalan diğer 153 hükümlü ve tutuklu_hakkında (Dosya No. 2001/158)

27. Başvuranın da aralarında bulunduğu, ilgili 154 hükümlü ve tutuklu_ateşli silahlar ile patlayıcı maddeleri imal etme, saklama, kullanma ve cezaevi idaresine karşı silahlı ayaklanma suçları sebebiyle, asker M. M.'nin ve tutuklu F. K.'nin ölümünü çevreleyen koşullara (yukarıda 9. ve 10. paragraf) ilişkin olarak 20 Nisan 2001 tarihinde Çanakkale Ağır Ceza Mahkemesi'ne kamu davası açılmıştır.

28. 23 Mart 2003 tarihinde, başvuranın şartlı tahliyeden yararlanması kabul edilmiştir.

29. Savcılık, 1 Temmuz 2003 tarihinde iddianamesini sunmuştur. Savcılık, F. K.'nin ölümüne ilişkin bütün sanıkların beraatını talep etmiştir. Silah bulundurdıkları iddia edilen on sekiz tutukluya ilişkin olarak (yukarıda 18. paragraf), savcı, ölüm sebebiyle aralarından dört sanık hakkındaki davanın düşürülmesini talep etmiştir; savcılık, geri kalan on dört sanığın, F. S. ve S. S.'nin ölümü hususunda ve yediemine teslim edilen yedi tabancayı gerçekten kullanan kişilerin teşhis edilememesi nedeniyle ateşli silah kullanma suçundan beraatlarını

talep etmiştir. Savcıya göre, hücrelerde yapılan aramalara ilişkin düzenlenen eski raporların bu suçların kendilerine atfedilmesine imkân vermemesi sebebiyle, bütün sanıkların silah ve patlayıcı madde imal etme ve saklama suçlarından da beraat etmesi gerekmektedir.

Buna karşın, savcı, yukarıda belirten on dört sanığın, asker M. M.'nin cinayetine iştirak etme ve silahlı ayaklanma nedeniyle mahkûm edilmesini talep etmiştir. Savcı, diğer sanıkların yalnızca cezaevi idaresine karşı itaatsizlik ve ayaklanma sebebiyle cezalandırılmaları gerektiği kanaatine varmıştır.

30. 26 Mayıs 2004 tarihinde, Ağır Ceza Mahkemesi, ihtilaf konusu operasyona karışan güvenlik gücü mensupları hakkındaki 2003/378 sayılı kamu davasının (aşağıda 35.paragraf) 25 Aralık 2003 tarihinde açıldığını dikkate almıştır. Böylelikle, derdest olan 2001/158 sayılı dosyanın 2003/378 sayılı yeni dosya ile birleştirilmesine ve 2003/378 sayılı dosya üzerinden incelenmesine karar verilmiştir.

b.563 kolluk görevlisi hakkında (Dosya No. 2003/378)

31. Diğer seksen iki tutuklu gibi, başvuran da, söz konusu dönemde görevde olan Adalet ve İçişleri Bakanları ile ihtilaf konusu operasyona katılan kolluk görevlileri hakkında 14 Mayıs 2001 tarihinde şikâyetle bulunmuştur. Başvuran, hayati bir tehlikesi bulunmasına rağmen herhangi bir tıbbi bakım sağlanmaksızın cezaevinin bahçesinde uzun bir süre boyunca yalnız bırakıldığını vurgulayarak, faillerin adam öldürmeye teşebbüs, yaralama ve kamu görevini ihmal suçlarını işlemeleri sebebiyle cezalandırılmalarını talep etmiştir.

32. Başvuran, 17 Eylül 2003 tarihinde, soruşturmanın durumu hakkında bilgi edinmek amacıyla yeniden Çanakkale Cumhuriyet Savcılığı'na başvurarak, soruşturmaya ilişkin dosyanın kopyasını talep etmiştir.

Aynı gün, savcı, başvuranın avukatına, Çanakkale Asliye Ceza Mahkemesi'nin, 3 Ağustos 2001 tarihli kararla, yargılamanın gizli yürütülmesine karar verdiğini ve bu nedenle, kendisinin dosyadaki belgelerin kopyasını elde edemeyeceğini ve bu belgeleri inceleyemeyeceğini bildirmiştir.

33. Belirtilmeyen bir tarihte, muhtemelen 25 Aralık 2003 tarihinde, Çanakkale Cumhuriyet Savcısı, başvuran ve şikâyetçi diğer tutukluların tahliyeleri ve sevkleri sırasında maruz kaldıklarını iddia ettikleri kötü muamele iddiaları hakkında kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir (bk. benzer yargılamalar konusunda Leyla Alp ve diğerleri/Türkiye davası, No. 29675/02, §§ 30 ila 32, 10 Aralık 2013).

Soruşturma dosyasındaki unsurları inceledikten sonra, savcı, birçok tutuklunun silahlı direnişte bulunmaları sebebiyle yaralandığını tespit etmiştir. Savcı, isyancıların teslim olmalarının ardından, cezaevinin önünde bulunan avluda herkesin ve hatta basının gözü önünde arama ve sevk işlemlerinin gerçekleştirildiğini kaydetmiştir. Savcı, aynı zamanda, yaralı tutukluların hastanelere doğru tahliye edildiklerini ve diğer tutukluların, hekimin bu hususta herhangi bir engelin bulunmadığını saptamasının ardından başka cezaevlerine sevk edildiklerini tespit etmiştir.

Başvuranın bu karara itiraz ettiğini belirten herhangi bir unsur bulunmamaktadır.

34. Buna karşın, yine 25 Aralık 2003 tarihinde, savcılık, tutuklular F. S., S. S. ve İ. B.'nin ölümü ve yetki sınırlarını aşan koşullarda, operasyon sırasında diğer tutukluların yaralanmaları nedeniyle ve bu suçların faillerinin kimliğinin saptanamadığını belirterek, 563 güvenlik gücü mensubunu suçlamıştır.

35. Dava, 2003/378 sayılı dosyaya kaydedilmiş ve aynı gün, Ağır Ceza Mahkemesi, sanıkların adreslerinin belirlenmesi ve şikâyetçilerin beyanlarının alınması amacıyla bazı tedbirlerin alınmasına karar vermiştir.

36. 30 Mart 2004 tarihli açık duruşma, o zamana dek dosyaya sunulan belgelerin incelenmesine yönelik olarak yapılmıştır.

26 Mayıs 2004 tarihli bir sonraki duruşma sırasında, hâkimler, başvuranın da aralarında bulunduğu birçok şikâyetçinin ifadesinin alındığını tespit etmişlerdir. Hâkimler, asker M. M.'nin ölümüne yol açan atışın kaynağını belirlemek amacıyla muhafaza altına alınan yedi adet tabanca, dokuz adet fişek kovanı ve mermi üzerinde balistik bilirkişi incelemesi yapılmasına karar vermişlerdir.

Aynı tarihte, 2001/158 sayılı dosyayı inceleyen Ağır Ceza Mahkemesi, söz konusu dosyanın 2003/378 sayılı dosya ile birleştirilmesine karar vermiştir (yukarıda 30. paragraf).

c.Birleştirilen davanın sonucu

37. Bundan böyle iki davayı birlikte incelemekle yetkili olan Ağır Ceza Mahkemesi'nin, 21 Haziran 2004 tarihindeki duruşmasında tutukluların avukatları, müvekkillerinin duruşmada hâkim önüne çıkarılmalarına ilişkin taleplerini yinelemişlerdir. Hâkimler, özellikle operasyon kaydını içeren video-kasetin halen sunulmadığını kaydetmişlerdir.

29 Temmuz 2004 tarihli duruşma sırasında, avukatlar, Sözleşme ile güvence altına alınan söz konusu hakları ileri sürerek, müvekkillerinin hâkim önüne çıkarılmalarını yeniden talep etmişlerdir. Mahkeme bu talebi reddetmiştir; ancak beklenen video-kasedin sonunda

kendisine ulaştırıldığını; bu kasedin kopyasının tutukluların avukatlarına teslim edildiğini tespit etmiştir.

38. 21 Eylül 2004 tarihli bir sonraki duruşmada, başvuran müşteki sanık sıfatıyla dinlenmiştir. Başvuran şunları ifade etmiştir:

“Müdahil tarafı oluşturmak amacıyla kendi dilekçemi vermekle yetiniyorum. Operasyon tarihinde, TKEP/L davasından hükümlü olarak, Çanakkale Cezaevi’nde D-3 koğuşunda kalıyordum. Olaylar, maskeli kişilerin cezaevi kurumuna gelişiyle birlikte sabah erken saatlerde başlamıştır. Herhangi bir anons sesi duymadım. Bu kişiler binaya girdiler ve operasyon başladı. Güvenliğimiz tehlikede olduğu için binanın dışına çıkmaya çalışmadık. Sağ koluma “tüfek bombası” isabet etti ve kolumun dirseğimin üzerinden kesilmesi gerekti; halihazırda bir protez kullanıyorum. Aleyhimdeki her türlü suçlamayı reddediyorum.”

Tutukluların avukatları ise daha önce sunulan video-kasedin, morgta veya hatta operasyon sırasında alınan herhangi bir görüntü içermemesi sebebiyle ispat değerini kabul etmemişlerdir.

39. 19 Ekim 2004 tarihli duruşmada, avukatlar kendilerine sunulan video-kasedin kesinlikle orijinal halini saklayan jandarma görevlileri tarafından kaydedilen video-kaset olmadığını ileri sürmüşlerdir. Hâkimler, Jandarma Komutanlığı’nı bu konuya açıklama getirmeye davet etmişlerdir.

İki duruşmanın ardından, 7 Aralık 2004 tarihinde, Ağır Ceza Mahkemesi, Komutanlık tarafından gönderilen iki CD’yi teslim almıştır; ancak bu kayıtlar, görünüşe göre, ihtilaf konusu operasyonla ilgili değildir.

Ağır Ceza Mahkemesi, aynı zamanda, Ankara Kriminal Polis Laboratuvarı tarafından 29 Aralık 2004 tarihinde düzenlenen raporu teslim almıştır. Bu rapora göre, mevcut davada söz konusu olduğu üzere, atışların ardından iki gün sonra el svabı numuneleri alındığında, atış artıklarının bulunup bulunmadığı hakkında güvenilir herhangi bir inceleme yapılamamıştır.

40. 5 Ocak, 2 Şubat ve 12 Nisan 2005 tarihlerinde yapılan duruşmalar sırasında, operasyona katılan birçok itfaiyeci tanık olarak dinlenmiştir. 12 Nisan 2005 tarihinde, hâkimler, güvenlik güçleri tarafından kullanılan silahlardan atılan mermi ve fişek kovanlarının türünün araştırılmasına karar vermişler ve tespit edilen video kayıtlarına ilişkin sorulara halen herhangi bir cevap verilmediğini gözlemlemişlerdir.

14 Haziran 2005 tarihli duruşmada, mahkeme, Jandarma Komutanlığı’ndan gelen cevabı okumuştur; söz konusu cevaba göre, ilgili kayıtlar daha önce dosyaya sunulan kayıtlardır. Tutukluların avukatları, delillerin saklanması nedeniyle hâkimler tarafından askeri mercilerin savcılığa şikâyet edilmesini talep ederek, önceki itirazlarını yinelemişlerdir. Söz

konusu avukatlar, aynı zamanda olay yerinde keşif yapılmasını da talep etmişlerdir. İlk talebe ilişkin olarak, hâkimler, bu tür bir şikâyet nedeniyle savcılığa mağdur kişilerin başvurusu gerektiğini belirtmişlerdir; ayrıca geç yapılacak olay yeri keşfinin de herhangi bir sonuç vermeyeceği gerekçesiyle ikinci talep reddedilmiştir.

41. Mahkeme, 22 Eylül 2005 tarihinde, haber ajansları ile televizyon kanalları tarafından operasyona ilişkin çekilen video kayıtlarının yanı sıra güvenlik güçleri arasında telsiz ile yapılan konuşma kayıtlarının da teslim edilmesine karar vermişlerdir.

Mahkeme, 29 Kasım 2005 tarihinde, bu tür bir kaydın bulunmadığını dikkate almışlardır. Buna karşın, iki televizyon kanalı tarafından sunulan video-kasetler tutukluların avukatlarına gönderilmiştir.

9 Aralık 2005 ve 23 Ocak 2007 tarihleri arasında yapılan yedi duruşma boyunca kayda değer herhangi bir gelişme yaşanmamıştır.

42. 20 Mart 2007 tarihli bir sonraki duruşmada, tutukluların avukatları, dosyada birçok unsurun bulunmamasına ve özellikle istinabe yoluyla tamamı dinlenen, sanık kolluk görevlilerini sorgulama imkânlarının bulunmamasına itiraz etmişlerdir.

Daha sonraki iki duruşmada usuli sorunlara yer verilmiştir.

43. Tutukluların avukatları, 22 Aralık 2000 tarihinde gazetelerde yayımlanan bilgiyi ve bu bilgiye göre operasyon sırasında kullanılan 137 göz yaşartıcı bombanın (yukarıda 11. paragraf) son kullanma tarihinin geçtiğini göz önünde bulundurarak, 27 Mayıs 2008 tarihinde soruşturmanın genişletilmesini talep etmişlerdir. Mahkeme, bu tür bir araştırmanın davanın sonucunu etkileyemeyeceği gerekçesiyle bu talebi reddetmişlerdir. Ardından, savcı esas hakkındaki mütalaasını sunmuştur; savcı, güvenlik gücü mensuplarının beraatını ve eski Ceza Kanunu'nun 296. maddesinin 1. fıkrası anlamında, cezaevi idaresine karşı ayaklanma nedeniyle, başvuranın da aralarında bulunduğu tutukluların cezalandırılmalarını talep etmiştir.

44. Ağır Ceza Mahkemesi, 16 Eylül 2008 tarihinde kararını vermiştir.

Ağır Ceza Mahkemesi, kamu davasının, dava devam ederken hayatını kaybeden on bir sanık ile bu arada ceza ehliyeti bulunmayan bir diğer sanık bakımından düşürülmesine karar vermiştir. Aynı zamanda, adresleri bilinmeyen ve bu sebeple savunmaları dinlenememiş olan, altmış bir kolluk görevlisi ve on tutuklu ile ilgili olarak dosyanın ayrılmasına karar verilmiştir.

45. 25 Aralık 2003 tarihinde haklarında dava açılan 563 kolluk görevlisi (yukarıda 34. paragraf), yeterli delil bulunmadığı gerekçesiyle, adam öldürme, darp ve yaralama suçlamalarından beraat etmiştir.

Kararını desteklemek amacıyla, Ağır Ceza Mahkemesi, öncelikle, söz konusu operasyondan önce cezaevinde hüküm süren durumu ve mercileri müdahale etmeye iten

nedenleri açıklamıştır; aynı mahkeme, 21 Aralık 2000 tarihli tutanakta anlatıldığı şekliyle operasyonun seyrini yeniden ele almış, (yukarıda 9 ila 12 ve 15. paragraflar) mevcut delil unsurlarına atıfta bulunmuştur (Karar gerekçelerinin bir özeti için, bk. yukarıda anılan Leyla Alp ve diğerleri kararında sunulan özet, §§ 42 ila 44).

Bu unsurların tamamı ışığında, Ağır Ceza Mahkemesi, ilgili tutukluların güvenlik güçlerinin teslim ol çağrılarına uymadıklarını ve güvenlik güçlerinin üzerine ateş ederek bir askeri öldürdüklerini tespit etmiştir. Aynı mahkeme, isyancıların teslim olmalarına imkân vermek amacıyla koğuşların dış duvarlarında büyük deliklerin açıldığını, bu isyancıların eylemlerine devam ederek koğuşları ateşe verdiklerini ve isyancıların direnişini kırmak için, güvenlik güçlerinin cezaevinin çatısının üzerinde açılan deliklerden göz yaşartıcı bombalar attıklarını tespit etmiştir. Üstelik tutuklu F. S.'ye isabet eden merminin vücudunu delip geçmesi ve bulunamaması sebebiyle ilgilinin hangi silahla öldürüldüğünün tespit edilmesi imkânsızdır. Tutuklu S. S.'nin ölümüne ilişkin olarak, Ağır Ceza Mahkemesi, ayrıca, ilgilinin ölümüne yol açan nesnenin belirlenemediğini de kaydetmiştir. Son olarak, tutuklu İ. B. hakkında, mahkeme, ilgiliye isabet eden el bombasının hangi tüfekten geldiğinin belirlenemediği kanaatine varmıştır.

Dolayısıyla, bu tutukluların ölümü hususunda, mahkeme, kolluk görevlilerinin mahkûm edilmeleri yönünde karar verilmesini sağlayacak nitelikte kesin ve ikna edici herhangi bir delilin bulunmadığı sonucuna varmıştır.

46. Ağır Ceza Mahkemesi son olarak, herhangi bir suçlamayı kabul etmemiştir. Başvuran, delil yokluğu nedeniyle, patlayıcı madde imal etme, silah bulundurma, tutuklu M.M.'yi öldürme ve F. K.'yı intihara teşvik suçlamalarından beraat ettirilmiştir. “Silaha başvurmaksızın ayaklanma” suçuna ilişkin olarak, ise ceza zamanaşımından düşme kararı verilmiştir.

47. Hem savcı, hem de başvuranın da aralarında yer aldığı bazı tutuklular bu karara karşı temyize başvurmuşlardır.

Başvuran, kolluk görevlilerinin beraat etmesinin, yalnızca ulusal hukuka değil, aynı zamanda insan haklarının korunmasına ilişkin uluslararası belgelere de aykırı olduğunu ileri sürmüştür. Bu bağlamda, başvuran, bu aklanmaya neden olan ceza soruşturmasının, suçlanan kişiler tarafından delillerin yok edilmesini önleyecek durumda bulunmayan savcılık tarafından, usul kuralları ihlal edilecek biçimde yürütüldüğünü iddia etmiştir. Bu nedenle, gerçeği ve sorumlulukları belirlemek amacıyla herhangi bir tedbir alınmamıştır ve şikâyetçiler tarafından bu yönde dile getirilen bütün talepler bilerek göz ardı edilmiştir.

Ayaklanma suçu bakımından kendisini ilgilendiren hükümle ilgili olarak, başvuran, suç teşkil edebilecek herhangi bir eyleme katıldığına dair en ufak bir delil bulunmadığından, yalnızca beraat ettirilmesi gerektiğini ve hakkında açılan kamu davasının düşürülmesinin masumiyet karinesi ilkesini ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

48. 12 Aralık 2012 tarihli kararında, Yargıtay, bu durumda, ayaklanma eyleminin “silahlı ayaklanma” olarak nitelendirilmesi gerektiğinin, ancak zamanaşımı süresinin de yeniden sınıflandırılan suç için dolması sebebiyle bu husustaki kararın düzeltilmesinin gerekmediğinin altını çizerek, temyize başvurulmasının yarar sağlamayacağı gerekçesiyle başvuran tarafından dile getirilen ikinci iddiayı reddetmiştir.

Birinci iddia ile ilgili olarak, Yargıtay, kolluk görevlileri hakkında verilen kararı bozmuştur. Yargıtay’a göre, söz konusu güvenlik güçleri, silahlı ayaklanmaya karşı koymak zorunda kalmış ve bu durumu kontrol altına almak ve diğer tutukluların hayatını korumak amacıyla Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu ile kendilerine tanınan yetki sınırları içerisinde hareket etmişlerdir. Yargıtay’ın nazarında, güvenlik güçleri, 2803 sayılı Kanun ile Sözleşme’nin 2. maddesi bakımından hem zorunlu hem de orantılı güç kullanmışlardır ve dolayısıyla, ilgililerin davranışlarının meşru müdafaa açısından değerlendirilmesi ve delil yetersizliği nedeniyle değil bu esasa dayanarak ilgililerin beraatına karar verilmesi gerekmektedir.

49. Duruşmalar, 13 Mart 2013 tarihinde, Ağır Ceza Mahkemesi’nde yeniden başlamıştır. Aynı mahkeme önünde, ilk duruşma, bir sonraki 3 Mayıs tarihinde, ikincisi ise 17 Eylül tarihinde yapılmıştır.

Mahkeme, bu yargılamanın sonucundan haberdar edilmemiştir.

2.İdari başvuru

50. Başvuran, herhangi bir tıbbi bakımdan yararlanmaksızın, cezaevinin bahçesinde dört veya beş saat boyunca yalnız bırakıldığını ve ardından engelli olmasına rağmen dört aydan fazla bir süre boyunca bir hücrede tek başına kalmaya zorlandığını belirterek, Edirne F Tipi Cezaevi’nde uygulanan kötü muameleler ve operasyon sırasında kolunu kaybetmesi sebebiyle maruz kaldığı maddi ve manevi zararları ileri sürerek, İçişleri ve Adalet Bakanlıkları’na, 19 Aralık 2001 tarihinde, ilk tazminat talebini sunmuştur.

Başvuran, maddi zarar için 100.000 Türk lirası (“TRY”) ve manevi zarar için ise 50.000 TRY talep etmiştir.

Bu talepler cevapsız kalmıştır, dolayısıyla bu sessizlik ret anlamına gelmektedir.

51. Başvuran, 15 Nisan 2002 tarihinde, iki Bakanlık hakkında ve aynı gerekçelerle, Bursa İdare Mahkemesi'nde tam yargı davası açmıştır.

Başvurana, 9 Mayıs 2002 tarihinde adli yardım sağlanmıştır.

52. Başvuranın, hükümlü kişi sıfatıyla, 30 Temmuz 1996 tarihinde tayin edilen yasal vasisi aracılığıyla dava açması gerektiğinden, İdare Mahkemesi, 21 Mayıs 2003 tarihli kararla, başvuranın davasını kişi bakımından bağdaşmaz olduğu gerekçesiyle reddetmiştir.

53. Başvuran, 8 Aralık 2003 tarihinde Danıştay'a temyiz başvurusunda bulunmuştur.

7 Mart 2006 tarihli kararla, Danıştay, başvuran şartlı tahliye edildiğinden (yukarıda 28. paragraf), dava açma ehliyetine yeniden sahip olduğu gerekçesiyle temyiz edilen kararı bozmuştur.

54. Davayı inceleyen Çanakkale İdare Mahkemesi, somut olayda iddia edilen maddi zararın hesaplanması amacıyla bilirkişi incelemesi yapılmasına karar vermiştir.

18 Mayıs 2007 tarihli raporunda, bilirkişi, başvuranın gelir kaybı bakımından 137.466,46 TRY tutarına karşılık gelecek şekilde, % 57 oranında iş gücü kaybı yaşadığı sonucuna varmıştır.

Söz konusu Bakanlıklar, başvuranın ihtilaf konusu operasyona neden olan ayaklanmaya katılması sebebiyle, uğradığı zarar ile idareye atfedilebilir haksız fiil arasında bulunması gereken nedensellik bağının kesildiği gerekçesiyle bu görüşlere itiraz etmişlerdir.

55. Mahkeme, 9 Temmuz 2008 tarihinde kararını vermiştir. İdari hâkimler, Anayasa'nın 125. maddesi uyarınca, idarenin kendi eylemleri ile tedbirlerinden doğan her türlü zararı telafi etmekle yükümlü olduğunu hatırlatarak, Çanakkale Cezaevi'nde o dönemde hüküm süren kabul edilemez durumu düzeltmek amacıyla tartışmasız müdahale edilmesi gerekse bile, devletin, öncelikle, kendi koruması altındaki tutukluların fiziksel ve ruhsal bütünlüğü ile hayatlarını koruyacak nitelikteki tedbirleri almakla görevli olduğu gerçeğinin değişmeyeceğini vurgulamışlardır.

Ardından, mahkeme, başvuranın adının, ayaklanmaya aktif olarak katılan tutuklulara ilişkin resmi listede belirtilmediğini, açlık grevlerinin başlatılmasına ilişkin dilekçeyi imzalayan tutuklular arasında da yer almadığını ve sonuç olarak, başvuranın silahlı ayaklanma suçundan "beraat ettirildiğini" tespit etmişlerdir.

Mahkeme, başvurana atfedilebilecek kusur derecesi ne olursa olsun, bu unsurun, en çok, ödenmesi gereken tazminatın belirlenmesinde rol oynadığı, ancak maruz kalınan zarar ile güvenlik güçlerinin eylemleri arasındaki nedensellik bağını kesmediği sonucuna varmışlardır.

Bu sebeple, İdare Mahkemesi, operasyona başlangıçta katılmayan ve geçmişte, cezaevi bünyesinde yapılan bazı eylemlere katılan başvuranın olayın meydana gelmesinde % 50 oranında müşterek sorumluluğunun bulunduğu kanaatine varmışlardır.

Mahkeme, böylelikle, maddi zarar bağlamında başvurana 57.409,67 TRY ödenmesine karar vermiştir. Manevi zarar hususunda ise mahkeme başvurana 5.000 TRY ödenmesine hükmetmiştir.

56. Hem davalı idareler hem de başvuran, Danıştay’a temyiz başvurusunda bulunmuşlardır.

Başvuran, ihtilaf konusu ayaklanmaya ilişkin her türlü suçlamadan aklandığını kabul ederek, kendisine herhangi bir sorumluluk atfedilmesinin keyfi olduğunu ileri sürmüştür. Başvuran, manevi zarar için ödenmesine hükmedilen tazminat miktarının yetersizliğine itiraz etmiştir.

Söz konusu yargılama, 23 Şubat 2009 tarihinde halen derdest olmasına rağmen, başvuran, ödenmesine hükmedilen 62.409,67 TRY, ayrıca vadesi gelen faizler bağlamında 126.144,83 TRY ve yargılama giderleri için 6.092,77 TRY tutarlarını tahsil etmek amacıyla iki Bakanlık hakkında cebri icra sürecini başlatmıştır. Ancak bu girişim başarısızlıkla sonuçlanmıştır, zira bu arada, Danıştay, söz konusu Bakanlıkların talebi üzerine, 30 Ocak 2009 tarihinde yürütmeyi durdurma kararı vermiştir.

57. Başvuran, 1 Nisan 2009 tarihinde, gerekçesiz olduğu ve yargılamayı uzatabileceği gerekçesiyle bu karara itiraz etmiştir.

Danıştay, 22 Temmuz 2009 tarihinde, itirazı reddetmiş ve bu tedbirin devamını onaylamıştır.

58. 28 Kasım 2011 kararla, Danıştay, davalı tarafın iddialarını kabul etmiş ve temyiz edilen kararı bozmuştur.

Danıştay’a göre, bir cezaevi kurumunda düzeni ve disiplini yeniden sağlamak için yürütülmesi kaçınılmaz olan bir operasyon, sadece, söz konusu kamu hizmeti yerine getirilirken mecburen kusurlu davranışlarda bulunulduğu kanısına varılabilmesine olanak sağlamıştır.

59. Danıştay, olayların seyrine ilişkin durumu özetledikten sonra, başvuranın terör örgütüne mensup olduğu gerekçesiyle mahkûm edildiğini ve D-3 koğuşuna konulduğunu, isyan karşıtı operasyon zorunlu hale gelmeden önce başvuranın zaman zaman açlık grevi eylemlerine ve koğuşların sayımına karşı protestolara katıldığını belirtmiştir. Birçok tutanakta, “başvuranın, operasyondan önce, giriş kapısının kapanmasını engelleyen, D-3 koğuşunun sözcü tutukluları arasında yer aldığı” belirtilmiştir.

Ardından, Danıştay, “üç gün boyunca başvuranın teslim olan bazı tutukluların aksine güvenlik güçlerine karşı direndiği”, D-3 koğuşunun tahliye edildiği sırada, “yine teslim olmayı reddettiği ve direnmeye devam etmek için B bloğa geçtiği” hususlarından bahsederek, cezaevinin farklı yerlerinde gerçekleştirilen müdahaleleri ayrıntılarıyla anlatmıştır. Danıştay’a göre, isyancılar, B bloğun alt katında bulunan yemekhane, koğuşlar ile banyolarda mahsur kalmışlar güvenlik güçleri direnişi kırmak için söz konusu bloğun tavanında delik açmak zorunda kalmışlar ve yemekhane, koğuşlar ve ana koridorda göz yaşartıcı gaz kullanmışlardır.

60. Böylelikle, Danıştay, aşağıdaki sonuca varmıştır:

“Davacının, somut olayda, güvenlik güçlerine direnen ve silahlı çatışmaya giren isyancılarla birlikte hareket ettiği, üç gün süren operasyon sırasında teslim ol emrine uymadığı ve çatışmalar sırasında yaralandığı tespit edilmiştir.”

Danıştay, başvuranın kusurlu davranışının, dolayısıyla, uğradığı zarar ile bununla birlikte, orantısız güç kullanımı suçundan beraat ettirilen güvenlik güçlerinin eylemleri arasındaki nedensellik bağının kesilmesine yol açtığını ifade etmiştir; dolayısıyla, Danıştay’a göre, operasyon sırasında meydana gelen ve faileri bilinmeyen ölüm ve yaralanma olaylarına ilişkin olarak idareye sorumluluk yükleyebilecek nitelikte herhangi bir eylemin varlığı tespit edilememiştir. İdareye atfedilebilir nitelikte herhangi bir kusurun bulunmaması sebebiyle başvuranın taleplerinin reddedilmesi gerekmiştir.

61. Başvuran, söz konusu kararın, olayın mağduru olduğu halde suçlu gibi gösterildiğini, kararın hayatın gerçekleriyle bağdaşmaz bir muhakemeye dayandırıldığını iddia ederek, 18 Mayıs 2012 tarihinde, karar düzeltme talebinde bulunmuştur. Başvuran on yıllık bir süre boyunca artan gerginliği önlemek amacıyla yetkililerin yetersiz kaldıklarını kabul etmeleri gerektiğini belirtmiş, kendisinin ve göz yaşartıcı bombaya maruz kalan açlık grevcilerinin güvenliğini sağlamak için spor salonuna sığınmak zorunda olduklarını, bunun aksini ileri sürmenin mantığa aykırı olduğunu ifade etmiştir.

Üstelik başvurana göre, çok yönlü atışlar dikkate alındığında gidilecek hiçbir yer bulunmayan cezaevinde, mahkemenin başvuranın “teslim olmayı reddettiği” gerekçesi anlaşılmazdır.

62. 10 Aralık 2013 tarihli kararla, başvuranın talebi reddedilmiş ve dava dosyası, Çanakkale İdare Mahkemesi’ne geri gönderilmiştir.

22 Mayıs 2012 tarihli dilekçe ile, başvuran yerel mahkemenin Danıştay kararına direnmesini talep etmiştir.

Bu yargılama, halen derdesttir.

II. İLGİLİ HUKUK VE UYGULAMASI

A.İç hukuk

63. İç hukukun ve özellikle 14 Temmuz 1934 tarihli 2559 sayılı Kanun'da belirtildiği şekliyle, isyan karşıtı mücadeleler çerçevesinde, polis ve çevik kuvvetin yetkilerinin anlatımına ilişkin olarak, Mahkeme, diğer kararlar arasında, Abdullah Yaşa ve diğerleri/Türkiye (No. 44827/08, §§ 23 ila 28, 16 Temmuz 2013) ve Ataykaya/Türkiye (No. 50275/08, §§ 30 ila 35, 22 Temmuz 2014) kararlarına atıfta bulunmaktadır.

64. Söz konusu kanunun 25. maddesinin, polis teşkilatının bulunmadığı yerlerde polise ait olan yetki ve görevleri, jandarma görevlilerine verdiğini hatırlatmak gerekmektedir.

Tutuklu ve hükümlülerin sevk ve nakilleri sırasında güvenlikleri ile cezaevlerinin dış güvenliğinin sağlanmasına ve cezaevi kurumlarına ilişkin olarak İçişleri Bakanlığı tarafından yayımlanan yönergenin 17. maddesinde, bir cezaevi kurumu bünyesinde kavga ya da ayaklanma meydana geldiği sırada müdahale edecek olan jandarma görevlilerinin yükümlülükleri belirtilmektedir. Bu hüküm uyarınca, uyarının ardından, kavga ya da ayaklanmanın devam etmesi halinde, bu duruma bir son vermeye çalışmak ve hükümlüleri hücrelerine geri dönmeye zorlamak amacıyla göz yaşartıcı bombalar, dipçikler ve coplar kullanılmaktadır. Bunların da herhangi bir netice vermemesi durumunda, yasayla öngörülen koşullarda ateşli silahlara başvurulabilmektedir.

Bu yönerge, konuya ilişkin genel hükümlerden, yani 12 Mart 1983 tarihli 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu'ndan esinlenmektedir. Bu kanunun 7. maddesinin a) bendi, jandarma görevlilerine, düzenin ve kamu güvenliğinin korunmasına, suç işlenmesinin önlenmesine ve özellikle tutukevlerinin ve hapisanelerin dış güvenliğinin sağlanmasına yönelik gereken bütün tedbirleri alma yükümlülüğü getirmektedir. Bu bağlamda, söz konusu kanunun 11. maddesi, bu amaçla, kanunlar ile öngörülen durumlara göre, jandarma görevlilerine vazifelerini yerine getirirken ateşli silahları kullanma yetkisi vermektedir.

65. 2803 sayılı Kanun'un uygulanmasına yönelik 3 Kasım 1983 tarihli Yönetmelik, 39. maddesinin k) bendinde, jandarma görevlilerinin, meşru müdafaa için veya başka türlü önlenemeyecek şekilde bir başkasının hayatına karşı saldırı yapılmasını engellemek adına zorunlu olması koşuluyla, cezaevi kurumlarında meydana gelen isyan, düzensizlik veya ayaklanmaları bastırmak amacıyla silah kullanabileceklerini belirtmektedir.

Söz konusu Yönetmeliğin 40. maddesi uyarınca, atış yapılması en son çare olarak düşünülmesi gerektiğinden, ateşli silah kullanımı mutlaka ateş etme anlamına gelmemektedir. Bundan önce, öldürücü olmayan, bireyi durduracak ve kontrol altına alacak nitelikteki savunma araçlarının kullanımına öncelik verilmelidir. Bu madde, diğer yandan, “silah” ifadesinin yalnızca ateşli silahları değil, aynı zamanda coplar, gaz ve sis bombaları ve tazyikli sular gibi etkisiz hale getirici silahları da tarif edebileceğini belirtmektedir.

Yönetmeliğin 65. maddesi, 2803 sayılı Kanun’un yukarıda belirtilen 7. maddesinin a) bendini uygulama biçiminden bahsetmektedir. Bu hüküm, cezaevi kurumlarının dış güvenliğini sağlamak amacıyla her kurumun özelliklerine göre düzenlenen birlikleri konuşlandırma görevinin jandarmaya ait olduğunu öngörmektedir. Böylelikle jandarma görevlileri, her türlü kaçma durumunu önleyecek nitelikte dış güvenlik tedbirlerini almakla yükümlüdürler. Jandarma görevlileri, yalnızca, cezaevi yetkililerinin talebi üzerine, görevli memurların bastıramayacağı karışıklıklarda ya da yaygın hale gelen eylemlerde müdahale etmektedirler. Jandarma görevlileri, aynı zamanda, yasak olan silah, araç ve eşyaların kuruma sokulmasını engellemekle de yükümlüdürler.

Nöbetçi jandarma görevlilerinin tutuklularla iletişim kurmaları ve kurumun iç işlerine karışmaları yasaktır. Jandarma görevlileri, hiçbir durumda, kurumun iç işleri için ya da gardiyan olarak istihdam edilemeyeceklerdir.

66. Güvenlik güçleri tarafından farklı gaz türlerine başvurulmasına ilişkin ulusal ve uluslar arası hukuk kuralları ile ilgili olarak yukarıda anılan Abdullah Yaşa ve diğerleri (§§ 29 ve 30) kararında bahsedildiği gibi Emniyet Genel Müdürlüğü’nün 15 Şubat 2008 tarihli 19 sayılı genelgesinin mevcut davaya ilişkin olay ve olguların meydana geldiği tarihte yürürlükte olmadığı anlaşılmaktadır.

Bu bağlamda, (Havana – 27 Ağustos ile 7 Eylül 1990 tarihleri arasında) Suçların Önlenmesi ve Suçlulara Muamele 8. Birleşmiş Milletler Kongresi tarafından kabul edilen, “kanunları uygulamaktan sorumlu olanlar tarafından ateşli silahların kullanımı ve güç kullanımına ilişkin temel ilkeleri” de hatırlatmak gerekmektedir. Bu ilkeler, Finogenov ve diğerleri/Rusya kararında (No. 18299/03 ve 27311/03, §§ 62-63, 20 Aralık 2011) özetlenmektedir.

B.Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza ve Muamelelerin Önlenmesi Komitesi’nin raporu

67. Türkiye’deki cezaevlerinde 19 Aralık 2000 tarihinde güvenlik güçleri tarafından yürütülen operasyonlara ilişkin olarak Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelelerin Önlenmesi Komitesi’nin 13 Aralık 2001 tarihli raporu, İmsail Altun/Türkiye (No. 22932/02, § 57, 21 Eylül 2010) kararında özetlenmektedir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

I.DAVANIN KONUSU

68. Başvuran, Sözleşme’nin 2. maddesine dayanarak, isyan karşıtı operasyon sırasında jandarma görevlileri tarafından kullanılan orantısız güç nedeniyle sağ kolunu kaybettiğini iddia etmektedir. Başvuran, jandarma görevlilerinin göz yaşartıcı bomba ve ateşli silahları gelişigüzel kullanarak kendi hayatını tehlikeye attıklarını ileri sürmektedir.

69. İkinci olarak, başvuran, Sözleşme’nin 3. maddesi açısından, ilk yardım yapılmadan önce birkaç saat boyunca söz konusu operasyonun sonunda yalnız bırakılmasından şikâyet ederek, bu gecikmenin kolunun kesilmesine sebep olduğunu iddia etmektedir.

70. Aynı hüküm bakımından, başvuran, ayrıca, engelli olması nedeniyle kişisel ihtiyaçlarını karşılayamamasına rağmen, birkaç ay boyunca tek kişilik hücrede tutulmasının aşağılayıcı bir muamele olarak değerlendirilebileceği kanısındadır.

71. Başvuran, bu bağlamda, Sözleşme’nin 2. ve 3. maddelerinden ileri gelen ilkelere aykırı olarak, soruşturma mekanizmaları ve yöntemlerinin/işlemlerinin bağımsız ve tarafsız olmamasından şikâyet etmektedir.

72. Başvuran, Sözleşme’nin 6. maddesinin 1. fıkrası ile 3. fıkrasının b) bendine dayanarak, güvenlik gücü mensupları hakkında yürütülen ceza yargılamasının hakkaniyete uygun olmadığını da ileri sürmektedir. Başvuran, söz konusu yargılamanın gizliliğinin, kendisini mahkemeye erişim hakkından yoksun bıraktığını, davanın kamuya açık olarak yürütülmediğini ve bu hususların söz konusu dosya hakkında bilgi almasını ve yargılamanın seyrine ilişkin bilgi edinmesini engellediğini iddia etmektedir.

Başvuran, diğer taraftan, halen derdest olan söz konusu davanın uzunluğundan şikâyetçidir.

73. Son olarak, başvuran, operasyona katılan güvenlik güçleri hakkındaki iddialarını ileri sürmek için, Sözleşme’nin 13. maddesinin gerektirdiği üzere, etkin bir hukuk yolundan yoksun bırakıldığını iddia etmektedir.

74. Hükümet, bu iddiaları kabul etmemektedir.

75. Birinci şikâyet bakımından (yukarıda 68. paragraf), Mahkeme, mağdurun ölümü söz konusu olmadığında, istisnai koşullarda, devlet memurları tarafından maruz kalınan fiziksel kötü muamelelerin, diğerlerinin yanı sıra, kullanılan gücün türü ve derecesi ile bu gücün kullanımına neden olan açık amaç ve niyetlere bağlı olarak, Sözleşme'nin 2. maddesini ihlal ettiği yönünde değerlendirilebileceğini hatırlatmaktadır (bk. mutatis mutandis, İlhan/Türkiye [BD], No. 22277/93, § 76, AİHM 2000-VII, Makaratzis/Yunanistan [BD], No. 50385/99, § 51, AİHM 2004–XI, Tzekov/Bulgaristan, No. 45500/99, § 40, 23 Şubat 2006 ve Perişan ve diğerleri/Turquie, No. 12336/03, § 89, 20 Mayıs 2010).

76. Mahkeme, Diyarbakır Cezaevi'nde, 1996 yılında yürütülen isyan karşıtı operasyonlara (Ceyhan Demir ve diğerleri/Türkiye, No. 34491/97, 13 Ocak 2005, Gömi ve diğerleri/Türkiye, No. 35962/97, 21 Aralık 2006, yukarıda anılan, Perişan ve diğerleri ve Yermiş/Türkiye, No. 3434/05, 24 Temmuz 2012) ve birçok cezaevinde başlatılan, 19 Aralık 2000 tarihli “Hayata dönüş” isimli operasyonlara (Keser ve Kömürcü/Türkiye, No. 5981/03, 23 Haziran 2009, İsmail Altun/Türkiye, No. 22932/02, 21 Eylül 2010, Peker/Türkiye (No. 2), No. 42136/06, 12 Nisan 2011, Saçılık ve diğerleri/Türkiye, No. 43044/05 ve 45001/05, 5 Temmuz 2011, Düzoğlu/Türkiye, No. 40310/06, 5 Haziran 2012, Makbule Akbaba ve diğerleri/Türkiye, No. 48887/06, 10 Temmuz 2012, Şat/Türkiye, No. 14547/04, 10 Temmuz 2012, Erol Arıkan ve diğerleri/Türkiye, No. 19262/09, 20 Kasım 2012, Mimtaş/Türkiye, No. 23698/07, 19 Mart 2013, ve Leyla Alp ve diğerleri/Türkiye, No. 29675/02, 10 Aralık 2013) ilişkin olarak, Türkiye aleyhine açılan davalar çerçevesinde bu hükmün uygulanabilirliği konusunda daha önce karar vermiştir.

Bu davalar arasında, bireyin genel vücut travması sonucunda hayatını kaybettiği davalar (yukarıda anılan, Ceyhan Demir ve diğerleri), şiddete uğrayarak hayatta kalabilen mağdurların yalnızca Sözleşme'nin 3. maddesini ileri sürdüğü davalar (Keser ve Kömürcü ve Mimtaş, yukarıda anılan, Saçılık ve diğerleri) ve mağdurların birbirine paralel olaylardan dolayı hayatını kaybettiği ya da yaralandığı davalar (yukarıda anılan, Makbule Akbaba ve diğerleri ve yukarıda anılan, Erol Arıkan ve diğerleri - başvuran Hacer Arıkan ile ilgili olarak), mevcut davaya ilişkin inceleme için pek uygun değildir.

77. Operasyon sonunda hayatta kalan başvuranların yer aldığı, diğer davalara ilişkin olarak, Mahkeme, daha önce, mağdurun hayati tehlikesinin bulunduğu (yukarıda anılan, Erol Arıkan ve diğerleri - başvuran Erol Arıkan ile ilgili olarak - ; yukarıda anılan, İsmail Altun) ya da bulunmadığı (bk. Leyla Alp ve diğerleri – başvuran Meral Kızır ile ilgili olarak - , Erol Arıkan ve diğerleri – başvuran Turhan Tarakçı ile ilgili olarak-, yukarıda anılan, Şat, Düzoğlu,

ve Peker) söz konusu yaralanmaların nedeninin ateşli silah kullanımı olduğunda, Sözleşme'nin 2. maddesinin uygulanabilir olduğu sonucuna varmıştır.

Nitekim bu davalarda, Mahkeme, ihtilaf konusu operasyonların seyrine ilişkin koşulları gerektiği gibi dikkate alarak, hayati tehlikenin bulunup bulunmadığı hususundan bağımsız olarak cezaevi ortamında ateşli silah kullanımının, tek başına, “muhtemelen ölüme yol açabileceği” kanaatine varmıştır (bk. örnek olarak, yukarıda anılan kararlar; Peker (No. 2), § 41, Düzova, § 71, Şat §§ 60 ve 62, ve Leyla Alp ve diğerleri, § 65).

78. Buna karşın, kullanılan gücün; coplar, göz yaşartıcı bombalar, tazyikli sular vb. gibi öldürücü olmadığı belirtilen, etkisiz hale getirici diğer silahlar ile mühimmatların kullanımıyla ilgili olan önceki örnekler bağlamında, “muhtemelen ölüme yol açabileceği” hususunda, Mahkeme, daha önce, mağdurunun hayatının tehlikede olması koşulunun belirleyici bir önem taşıdığını ifade etmiştir (bk. coplar ve demir çubuklar nedeniyle ağır yaralanan beş başvuranla ilgili olarak; ilke için, bk. yukarıda anılan, Düzova, § 69, ve diğer atıflarla birlikte, yukarıda anılan, Şat, §§ 60).

Perişan ve diğerleri davasına kıyasla, mevcut davadaki durum, göz yaşartıcı bombaların kullanımıyla ilgilidir. Aslında, operasyonun üçüncü gününün sabahında, başvuranın sağ ön koluna M-16 saldırı tüfeğinin üzerine monte edilen bombaatar yardımıyla atılan (yukarıda 11. paragraf), patlamamış olan, göz yaşartıcı gaz fişegi isabet etmiştir (yukarıda 14. paragraf); özellikle merminin yakıcı etkisi ve kırıklara bağlı olarak meydana gelen kompartman sendromu nedeniyle başvuranın hayati tehlikesi bulunmaktaydı (yukarıda 19, 20 ve 25. paragraflar in fine). Hükümet tarafından, ilgilinin güvenlik güçlerinin ateş etmesi sonucu yaralandığına itiraz edilmemektedir.

79. Göz yaşartıcı gaz ve/veya sis bombalarının, kural olarak, yerel düzeyde isyan karşıtı mücadele dâhil olmak üzere, kamu düzeninin korumak amacıyla kullanımına izin verilen araçlar arasında yer aldığı genel olarak kabul edilse de (diğer atıflarla birlikte, yukarıda anılan, Abdullah Yaşa ve diğerleri, § 40), diğerlerinin yanı sıra, yaralanan kişinin fiziksel durumuna ve maddelerin kimyasal bileşimlerine bağlı olarak, öldürücü nitelikte olabilecek, muhtemelen tehlikeli maddelerin söz konusu olduğu bir gerçektir (yukarıda anılan, Finogenov ve diğerleri, §§ 200, 202 ve 203).

Ancak, mevcut davada, temel sorun, göz yaşartıcı gaz kullanımıyla değil, B bloğun spor salonuna sığınan ve başvuranın da aralarında bulunduğu tutuklulara doğru göz yaşartıcı bomba atılmasıyla ilgilidir. Oysa Mahkeme'nin daha önce vurguladığı üzere, “bir fırlatıcı aracılığıyla göz yaşartıcı bombanın doğrudan ve gergin olarak atılması” uygun/yerinde bir eylem olarak değerlendirilemeyecektir, zira bu durum, somut olayda olduğu gibi, ciddi

yaralanmalara (bk. mutatis mutandis, Iribarren Pinillos/İspanya, No. 36777/03, §§ 9 ve 51, 8 Ocak 2009, ve yukarıda anılan, Abdullah Yaşa ve diğerleri, §§ 42 ve 48) ve hatta ölüme (yukarıda anılan, Ataykaya/Türkiye, §§ 7 ve 56) yol açma riski doğurmaktadır.

80. Dolayısıyla, malzemelerin tehlikeli olmasını, kullanılma şeklini ve başvuranın yaralanması sebebiyle hayati risk taşımasını göz önünde bulundurarak, Mahkeme, Sözleşme'nin 2. maddesinin maddi yönünün birinci şikâyeteye uygulanabileceği kanaatindedir. Bununla birlikte, Hükümet bu duruma itiraz etmemektedir.

81. Acil tıbbi bakımın sağlanmamasına ve daha sonraki tutukluluk koşullarına ilişkin, ikinci ve üçüncü şikâyetler (yukarıda 69 ve 70. paragraflar), şüphesiz, Sözleşme'nin 3. maddesinin maddi yönü kapsamına girmektedir (yukarıda anılanlar, Keser ve Kömürcü, § 37, İsmail Altun, § 86, Düzova, § 105, Şat, § 84, ve Erol Arıkan ve diğerleri, §§ 95, 96).

82. Ulusal düzeyde yürütülen ceza soruşturmasının etkin olmadığı iddiasına ilişkin şikâyet (yukarıda 71. paragraf) ile Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrası ve 3. fıkrasının b) bendi bakımından dile getirilen şikâyetler (yukarıda 72. paragraf), duruma göre (yukarıda anılan, Perişan ve diğerleri, § 61) Sözleşme'nin 2. ve/veya 3. maddelerinin usuli gereklilikleri kapsamına girmektedir. Zira, söz konusu şikâyetler, somut olayda olduğu gibi, ulusal mahkemeler önünde yargılamaların başlatılmasına yol açtığı takdirde (bk. diğer kararlar arasında, Okkalı/Türkiye, No. 52067/99, §§ 65, 66, AİHM 2006-XII (alıntılar), ve Dimitrov ve diğerleri/Bulgaristan, No. 77938/11, §§ 142, 143, 1 Temmuz 2014) hazırlık soruşturması aşamasının ötesine geçtiği kabul edilmektedir.

83. Yalnızca jandarma görevlileri hakkında yürütülen davayla ilgili olan son şikâyet (yukarıda 73. paragraf) de Sözleşme'nin 2. ve/veya 3. maddelerinin usuli yönü açısından inceleme yapılmasını gerektirmektedir. Ancak, söz konusu şikâyet, başvuranın Sözleşme'nin 13. maddesi uyarınca bu konularda düzenlenmesi gereken tazminat sisteminden yararlanma imkânının bulunmamasından şikâyet etmediği gerekçesiyle Sözleşme'nin 13. maddesi açısından inceleme yapılmasını gerektirmemektedir (bk. örnek olarak, Ölmez/Türkiye, No. 39464/98, § 67, 20 Şubat 2007, Fahriye Çalışkan/Türkiye, No. 40516/98, § 45, 2 Ekim 2007, yukarıda anılan, Keser ve Kömürcü, § 37, Perişan ve diğerleri ve yukarıda anılan, Abdullah Yaşa ve diğerleri, § 31).

84. Sonuç olarak, Mahkeme, davaya ilişkin olay ve olguların, davalı devletin mercilerinin, Sözleşme'nin 2. ve 3. maddeleri uyarınca kendilerine düşen maddi ve usuli yükümlülükleri yerine getirmediklerini ortaya koyup-koymadığını belirtmeye davet edilmektedir. Söz konusu hükümler aşağıdaki gibidir:

Madde 2

“1. Herkesin yaşam hakkı yasayla korunur. Yasanın ölüm cezası ile cezalandırdığı bir suçtan dolayı hakkında mahkemece hükmedilen bu cezanın infaz edilmesi dışında, hiç kimsenin yaşamına kasten son verilemez.

2. Ölüm, aşağıdaki durumlardan birinde mutlak zorunlu olanı aşmayacak bir güç kullanımı sonucunda meydana gelmişse, bu maddenin ihlaline neden olmuş sayılmaz:

- a) Bir kimsenin yasa dışı şiddete karşı korunmasının sağlanması;
- b) Bir kimsenin usulüne uygun olarak yakalanmasını gerçekleştirme veya usulüne uygun olarak tutulu bulunan bir kişinin kaçmasını önleme;
- c) Bir ayaklanma veya isyanın yasaya uygun olarak bastırılması.”

Madde 3

“Hiç kimse işkenceye veya insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya cezaya tabi tutulamaz.”

II. SÖZLEŞME’NİN 2. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

A.İç hukuk yollarının tüketilmesi hakkında

1.Tarafların iddiaları

85. Özellikle Ahmet Sadık/Yunanistan (15 Kasım 1996, § 33, Karar ve Hükümler Derlemesi 1996-V) ve Çakar/Türkiye (No. 42741/98, § 30, 23 Ekim 2003) kararlarına atıfta bulunarak, Hükümet, başvuranın Mahkeme’nin hâlihazırda incelemekle yetkili olduğu şikâyetleri “ulusal mahkemeler önünde ileri sürmediğini” belirterek, iç hukuk yollarının tüketilmediğini iddia etmektedir.

86. Aynı bağlamda, Hükümet, başvuranın, Çanakkale Asliye Ceza Mahkemesi önünde halen derdest olan kamu davasının ya da halen devam eden tam yargı davasının sonucunu beklemeksizin başvuruda bulunduğuna da işaret etmiştir.

87. Başvuran, bu iddiaların, sunduğu şikâyet ve kendisi tarafından açılan idari dava tam olarak dikkate alındığında, inceleme yapılmasını engellemediği kanaatindedir; başvurana göre, kendisi on üç yılı aşkın bir süreden beri devam eden ve neticelenmeyen bu davaların sona ermesini beklemek zorunda değildir.

2.Mahkeme'nin Değerlendirmesi

88. İlk itirazın birinci kısmına ilişkin olarak (yukarıda 85. paragraf), Mahkeme, başvuranın, Adalet ve İçişleri Bakamlıkları ile kolunu kaybetmesi ve hayatını tehlikeye atmaları nedeniyle sorumlu tuttuğu güvenlik gücü mensupları hakkında şikâyetlerini ileri sürerek, 14 Mayıs 2001 tarihinde resmi olarak şikâyetinde bulunduğunu kaydetmektedir (yukarıda 31. paragraf).

Başvuran, böylelikle, somut olayda, Sözleşme'nin 2. maddesi bakımından tek başına etkin ve yeterli bir hukuk yolu teşkil eden cezai yargı yolunu gerektiği gibi kullanmıştır (bk. diğer birçok karar arasında, Sevgi Erdoğan /Türkiye (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 28492/95, 21 Eylül 1999, Halit Dinç/Türkiye (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 32597/96, 7 Haziran 2005 ve yukarıda anılan, Leyla Alp ve diğerleri, § 62).

Bu yargılamanın mevcut durumu ve sonuçları ne olursa olsun, başvuranın, kendi ülkesindeki adli mercilere, Sözleşme'nin 35. maddesinin 1. fıkrasının amacına uygun olarak, iddia edilen 2. madde ihlallerini düzeltme fırsatını verdiği kabul edilmelidir.

89. Söz konusu itirazın, başvurunun vaktinden önce sunulduğunu belirten ikinci kısmıyla ilgili olarak (yukarıda 86. paragraf), Mahkeme, yukarıda belirtilen ceza yargılamasının etkinliğiyle, dolayısıyla mercilerin 2. madde ile kendilerine yüklenen usuli yükümlülükleri yerine getirmedikleri yönündeki şikâyetlerin esasıyla yakından ilgili olan bir sorunun söz konusu olduğu kanısındadır (bk. örnek olarak, yukarıda anılan, Ceyhan Demir ve diğerleri, §§ 89 ve 90, ve yukarıda anılan, Perişan ve diğerleri § 66, ve burada yer alan atıflar)

90. Dolayısıyla, Mahkeme, Hükümet'in itirazının birinci kısmını reddetmekte ve ikinci kısmını ise esasla birleştirmektedir.

Başvurunun geri kalan kısmına ilişkin olarak, Sözleşme'nin 35. maddesi ile öngörülen kabul edilemezlik gerekçesinin bulunmadığını saptayarak, Mahkeme, söz konusu kısmın kabul edilebilir olduğunu belirtmektedir.

B.Esas Hakkında

1.Maddi yönü hakkında

a.Tarafların iddiaları

91. Başvuran, ulusal mercilerin, özellikle cezaevi kurumlarının, kendi kontrolleri altında bulunan kişilerin yalnızca hayatını değil, aynı zamanda fiziksel ve ruhsal bütünlüğünü de korumakla yükümlü olduklarını iddia etmektedir. Başvuranın ifadelerine göre, ihtilaf konusu açlık grevi eylemine katılmaması ve somut olayda söz konusu olan olaylara karışmaması nedeniyle, Hükümet, koruma yükümlülüğünden kurtulmak için bu operasyonun meşru amaç taşıdığı iddiasına tutunamaz.

92. Hükümet, benzer davalarda (McCann ve diğerleri/Birleşik-Krallık, 27 Eylül 1995, §§ 146-149 ve 194, A serisi No. 324 ve Ergi/Türkiye, 28 Temmuz 1998, § 79, Derleme 1998-IV) Mahkeme tarafından ortaya konulan ilkeler bakımından, somut olayda Sözleşme bakımından herhangi bir sorunun ortaya çıkmadığını belirtmektedir.

Hükümet, ihtilaf konusu müdahalenin; bazı cezaevi kurumlarında, düzeni yeniden sağlamak ve özellikle, sağlık durumu gittikçe kötüleşen, açlık grevcisi tutukluların hayatını korumak amacıyla başlatılması gereken bir dizi operasyon çerçevesinde gerçekleştirildiğini vurgulamaktadır. Bu bağlamda, göz yaşartıcı bombanın başvuranı ciddi şekilde yaralamasının, isyanı bastırmak amacıyla somut olayda kullanılan gücün gerekliliğini ve orantılılığını etkilemeyen, talihsiz bir kaza olarak değerlendirilmesi gerekmektedir (Perk ve diğerleri/Türkiye, No. 50739/99, §§ 53-55, 28 Mart 2006).

b. Mahkeme'nin Değerlendirmesi

93. Mahkeme, öncelikle, somut olayda ileri sürülen isyan karşıtı operasyonun, daha önce Leyla Alp ve diğerleri/Türkiye (yukarıda anılan karar, §§ 8 ve 10) davasında incelenen operasyon olduğunu ve yerel düzeyde hâlihazırda derdest olan ceza yargılamasının, bu dava (yukarıda anılan, Leyla Alp ve diğerleri, §§ 52 ve 53) hakkında karar verildiği sırada hangi aşamada ise yine aynı aşamada olduğunu kaydetmektedir (yukarıda 49. paragraf). Ayrıca yine bu operasyon sırasında ateşli silah ile yaralanan Meral Kıdır'ın durumunun (yukarıda 77. paragraf in limine) başvuranın durumundan ayrı tutulmasına imkân veren herhangi bir unsur bulunmamaktadır (yukarıda anılan, Leyla Alp ve diğerleri, § 64; 3. madde açısından incelenen, benzer bir durum için, bk. Sambor/Polonya, No. 15579/05, §§ 36 ila 39, 1 Şubat 2011).

94. Leyla Alp ve diğerleri kararında, Mahkeme, bu durumda yürütülen soruşturmaların, olayları çevreleyen gerçek koşulları aydınlatmaya olanak sağladığına dair ikna olduğunu belirtmiştir (yukarıda anılan karar, §§ 68 ila 84; yukarıda anılan, Saçılık ve diğerleri kararıyla mukayese ediniz, §§9, 107 ve 108). Mahkeme, özellikle şunları ifade etmiştir:

Elinde bulunan unsurlar ışığında ve yukarıda belirtilenleri dikkate alarak, Mahkeme, kendisini ulusal mahkemelerin vardığı tespitlerden ve sonuçlardan uzaklaşmaya itecek nitelikte ikna edici herhangi bir bilginin sunulmadığı kanaatindedir. Mahkeme, ayrıca, operasyonun yürütüldüğü sırada kullanılan gücün, izlenen amaçla, yani “isyani bastırma” ve/veya “herkesi şiddete karşı koruma” amacıyla orantısız olmadığına tespit edildiği kanısındadır.”

95. Başvuranın iddialarının (yukarıda 91. paragraf) Meral Kızır ile ilgili davanın mevcut davadaki durumdan ayrı tutulmasına imkân vermemesi nedeniyle, Mahkeme, Leyla Alp ve diğerleri/Türkiye kararında kabul edilen gerekçelerle, Sözleşme’nin 2. maddesinin esas yönünden ihlal edilmediği sonucuna varmaktadır.

2. Usul yönü hakkında

a. Tarafların iddiaları

96. Başvuran, öncelikle, birçok kişinin mahkemeye sevk edilmesine rağmen, haklarında şikâyetle bulunduğu Adalet ve İçişleri Bakanlıkları hakkında herhangi bir tedbir alınmadığına işaret etmektedir.

Kendi durumuna ilişkin olarak, başvuran, bu dava dosyasında, üzerine ateş eden görevlinin belirlenmesi için hâlihazırda çaba gösterildiğini belirten herhangi bir unsurun bulunmadığı ve bundan böyle de ateş edenin belirlenmesinin imkânsız olduğu kanaatindedir. Başvurana göre, her halükarda, söz konusu davada bir sonuca ulaşılamayacaktır, zira hem hâkimlerin davanın zamanaşımı nedeniyle düşürülmesinden uzun bir süre önce ordudan ayrılan yüzlerce askerin savunmasını dinleyebilmesi pek mümkün değildir, hem de son olarak, Yargıtay, açıkça, güvenlik gücü mensuplarının meşru müdafaa nedeniyle beraat ettirilmelerine karar vermiştir.

97. İdari davaya ilişkin olarak, başvuran, Danıştay’ın kısa bir süre önce operasyonun seyrine göre, idareye sorumluluk yükleyebilecek nitelikte herhangi bir kusurun bulunmadığı ve kendisinin ayaklanmada aktif rol oynaması nedeniyle kolunun kesilmesinden yalnızca kendisinin sorumlu tutulması gerektiği sonucuna varması nedeniyle, söz konusu davanın bundan böyle başarısızlıkla sonuçlanacağı kanısındadır.

98. Hükümet, usuli yükümlülükler bakımından ilgili içtihat ışığında (Çakıcı/Türkiye [BD], No. 23657/94, § 86, AİHM 1999-IV, Kelly ve diğerleri/Birleşik Krallık, No. 30054/96, §§ 96 ve 97, 4 Mayıs 2001, ve Anguelova/Bulgaristan, No. 38361/97, §§ 137 ve 139, AİHM 2002-IV), somut olayda başlatılan tüm soruşturma ve yargılamaların, her türlü şikâyetten uzak

olarak değerlendirilmesi gerektiği kanısındadır. Hükümet, buna kanıt olarak, operasyona katılan bütün güvenlik gücü mensuplarının aralarında yer aldığı tüm failer hakkında açılan kamu davasını ileri sürmektedir. Hükümet'e göre, bu tür bir sonuca ulaşılmışsa, bunun nedeni, soruşturmayı yürüten mercilerin gerçekleri tespit etmek amacıyla delilleri toplamak ve gereken bilirkişi raporlarını elde etmek için kendi yetki alanına giren her şeyi yapmış olmalarıdır.

99. Hükümet, başvuranın, bu davanın süresini ya da davanın halen derdest olmasını eleştirmekte haksız olduğu kanısına varmaktadır; aslında, aralarında seksen üç şikâyetçi ve otuz dört müdahil taraf dâhil olmak üzere, 563 sanığı kapsayan ve çok karmaşık fiili ve hukuki sorunları ileri süren bir yargılama söz konusudur.

b. Mahkeme'nin Değerlendirmesi

100. Mahkeme, Sözleşme'nin 2. maddesinin getirdiği yaşam hakkını koruma yükümlülüğünün, yalnızca güç kullanımının bireyin ölümüne yol açması durumunda değil (yukarıda anılan, McCann ve diğerleri § 161, ve Kaya/Türkiye, 19 Şubat 1998, § 105, Derleme 1998-I), aynı zamanda, somut olayda olduğu gibi, kullanılan gücün mağdurun hayatını tehlikeye atması durumunda da (bk. diğer kararlar arasında, yukarıda anılan, İsmail Altun, § 80) etkin biçimde soruşturma yürütülmesini kapsadığını ve gerektirdiğini hatırlatmaktadır.

Soruşturma, etkin olmalı, bu anlamda güç kullanımının dava koşullarında haklı gösterilip gösterilmediğinin belirlenmesine ve sorumluların tespit edilerek cezalandırılmalarına imkân sağlamalıdır (bk. örnek olarak, Oğur/Türkiye [BD], No. 21594/93, § 88, AİHM 1999-III). Sonuç yükümlülüğü değil, araç yükümlülüğü söz konusu olsa da, mercilerin, söz konusu olaylara ilişkin delilleri elde etmek amacıyla ellerinde bulunan makul tedbirleri almaları gerektiği bir gerçektir.

Dava koşullarını ya da sorumlulukları tespit etme imkânını azaltan, soruşturmadaki her türlü eksiklik, soruşturmanın gereken etkinlik kuralına uymadığı yönünde bir sonuca varılmasına neden olabilecektir (bk. diğer birçok karar arasında, Natchova ve diğerleri/Bulgaristan [BD], No. 43577/98 ve 43579/98, § 113, AİHM 2005-VII, yukarıda anılan, İsmail Altun, § 80, ve yukarıda anılan, Leyla Alp ve diğerleri, § 97).

101. Makul bir çabukluk ve özen gerekliliği, bu bağlamda zımnidir. Soruşturmanın özel bir durumda ilerlemesine mani olan engel ya da güçlüklerin söz konusu olabileceğini kabul etmek gerekmektedir; ancak ölümcül ve/veya potansiyel olarak ölümcül nitelikte güç

kullanımı hakkında soruşturma yapılması söz konusu olduğunda, mercilerin ivedilikle cevap vermesinin, yasallık ilkesine riayet edilerek toplumun güveninin korunması ve yasa dışı eylemlere ilişkin olarak her türlü suça iştirak edildiği ya da tolerans gösterildiği izleniminin oluşturulmaması amacıyla genel olarak gereklilik arz ettiği kabul edilebilmektedir (diğer kararlar arasında, McKerr/Birleşik Krallık, No. 28883/95, § 114, AİHM 2001-III, ve yukarıda anılan kararlar, İsmail Altun, § 81, Perişan ve diğerleri, § 103, ve Leyla Alp ve diğerleri, § 98).

102. Daha önce Leyla Alp ve diğerleri (yukarıda anılan, §§ 100 ve 101) davasında tespit edildiği ve önceden de doğrulandığı üzere, ihtilaf konusu operasyonun ardından hazırlık soruşturmasını yürütmekle görevli merciler ve güvenlik gücü mensupları hakkında açılan dava sırasında davanın esasına bakan hâkimler tarafından somut olayda yapılan girişimler, davaya ilişkin olay ve olguların tespiti hususunda tartışma konusu yapılmamaktadır.

Ancak yukarıda belirtilen çabukluk ve özen gerekliliği (yukarıda 101. paragraf) dikkate alındığında ve özellikle suça karışan kişi sayısının fazlalığı ve davanın karmaşıklığı nedeniyle bu davanın yürütülmesinde karşılaşılan zorluklar (yukarıda anılan, Leyla Alp ve diğerleri, § 102) gerektiği gibi göz önünde bulundurulduğunda, hâlihazırda, olayların ardından 13 yıl, sekiz aydan fazla bir süre geçtikten sonra, davanın ilk derece mahkemesinde halen derdest olduğunu (yukarıda 49. paragraf) gözlemek ve suçlanan kişilerin muhtemel sorumluluklarının belirlenmesini sağlayacak nitelikte somut ve güvenilir en ufak bir ilerleme kaydedilmediğini (bk. benzer bir durum için, yukarıda anılan, Ceyhan Demir ve diğerleri, §§ 10 ve 111, ve Perişan ve diğerleri, § 103) tespit etmek yeterlidir.

103. Bu tespit, Mahkeme'yi, başvuranın söz konusu oyalayıcı davanın zamanaşımına uğrayabileceği yönündeki iddiasını ayrıca incelemekle yükümlü tutmamaktadır (yukarıda 96. paragraf)

104. İdari yargıda açılan tazminat davasının yaklaşık on üç yıldan beri devam ettiğinin (yukarıda 62. paragraf) ve ceza davası gibi (yukarıda 102. paragraf), başvuranın yaralanması nedeniyle davalı taraflar hakkında dile getirilen iddiaları doğrulamaya ya da reddetmeye imkân vermediğinin belirtilmesi gerekse bile, söz konusu tespit, Mahkeme'yi söz konusu tazminat davasını incelemekle de yükümlü tutmamaktadır. Danıştay'ın, son olarak, açıklama yapmaksızın ve ivedilikle (mutatis mutandis, yukarıda anılan, Makbule Akbaba ve diğerleri, § 41), başvuranın kendi isteğiyle ayaklanmaya katıldığı (yukarıda 59. ve 60. paragraflar) kanaatine varması sebebiyle, gelecek yargılama süreçleri boyunca bazı şeylerin değişebileceği beklenemeyecektir.

105. Sonuç olarak, Mahkeme, hâlihazırda, somut olayda yürütülen soruşturmaların Sözleşme'nin 2. maddesinin gerektirdiği çabukluk ve özen gerekliliklerini yerine getirmediğini saptamaktadır; nihayetinde, Mahkeme, Hükümet'in ilk itirazının ikinci kısmını (yukarıda 89. ve 90. paragraflar – bk. mutatis mutandis, yukarıda anılan Makbule Akbaba ve diğerleri, §§ 42 ve 43) reddetmekte ve bu hükmün usul yönünden ihlal edildiği sonucuna varmaktadır.

III. SÖZLEŞME'NİN 3. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

A. İç hukuk yollarının tüketilmesi hakkında

106. Hükümet, iç hukuk yollarının tüketilmesi kuralına ve mevcut başvurunun vaktinden önce sunulmasına ilişkin daha önceki iddialarına atıfta bulunmaktadır (yukarıda 85. ve 86. paragraflar).

107. Başvuran, kendi iddialarını yinelemektedir (yukarıda 87. paragraf).

108. Acil tıbbi bakımın sağlanmaması bağlamında ileri sürülen şikâyeteye ilişkin olarak, Mahkeme, 25 Aralık 2003 tarihinde, Çanakkale Cumhuriyet Savcısı'nın bu iddia hakkında kovuşturmaya yer olmadığına karar verdiğini ve başvuranın bu karara itiraz ettiğini belirten herhangi bir unsur bulunmadığını saptamaktadır (yukarıda 33. paragraf). Dolayısıyla, başvuran tarafından aynı anda açılan tam yargı davasının söz konusu olan şikâyeti kapsamı (yukarıda 50. ve 51. paragraflar) nedeniyle, bu şikâyet, cezai yargı yollarının tüketilmediği gerekçesiyle (yukarıda anılan Şat kararıyla mukayese ediniz, § 88; ayrıca bk. Epözdemir/Türkiye (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 57039/00, 31 Ocak 2002, ve Kanlıbaş/Türkiye (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 32444/96, 28 Nisan 2005) bu bağlamda reddedilemeyecektir.

109. Nitekim bu çözüm yolunun, devletlere, özgürlüklerinden yoksun bırakılan kişilerin hayatını ve sağlığını koruma hususunda getirilen yükümlülüğe ilişkin içtihatla uyumlu olması sebebiyle, somut olaydakine benzer durumlarda, idarenin sorumluluğuna ilişkin davanın muhtemelen etkin olarak değerlendirilmesi gerekmektedir (yukarıda anılan, Iribarren Pinillos, § 40). Söz konusu içtihadı göre, tutuklu bir kimse, hayattayken devlet memurlarına atfedilebilir tıbbi nitelikli fiil ya da ihmallerden dolayı mağdur olduğu kanısına vardığında, bu durumda, idari yargı yoluna başvurulması Türkiye'de yeterli ve uygun bir hukuk yolu teşkil etmektedir (Gülay Çetin/Türkiye, No. 44084/10, §§ 83 ila 87, 5 Mart 2013, diğer atıflarla

birlikte; genel ilke için, bk. Calvelli ve Ciglio/İtalya ([BD], No. 32967/96, § 51, AIHM 2002-I).

Yukarıda belirtilen idari dava bu şikâyeti de kapsadığından, tutukluluk koşulları bağlamındaki şikâyetle ilgili olarak aynı durum geçerlidir.

110. Daha önce belirttiği aynı gerekçeye uyarak (yukarıda 88. ila 90. paragraflar), Mahkeme, dolayısıyla, Hükümet'in itirazının birinci kısmını reddetmekte ve aşağıda açıklanacak olan gerekçelerle de başvurunun vaktinden önce sunulduğu yönündeki ikinci kısım hakkında karar verilmesine gerek olmadığı kanaatine varmaktadır.

B.Esas hakkında

1.Maddi yönü hakkında

a.Tarafların iddiaları

111. Başvuran, 21 Aralık 2000 tarihinde, sabahleyin cezaevinin tahliye edilmesinin ardından herhangi bir tıbbi tedavi görmediğini ileri sürmektedir; gerçekte, kendisine Çanakkale Hastanesi'nde pansuman yapılmadan önce öğleden sonra geç vakte kadar beklemek zorunda kalmıştır. Başvuranın kolu daha önce kangren olmasına ve kurtarılmasının mümkün olmamasına rağmen, tıbbi tedavi ve cerrahi müdahaleler, adına yakışır şekilde yalnızca Çapa Hastanesi'nde, ancak iki günlük kabul edilemez bir gecikmeyle uygulanmıştır (yukarıda 21. paragraf).

Bu konuda, başvuran, bakım masraflarını bile karşılayacak durumda olmadığı bu aygıtı kullanmasına olanak sağlayabilecek fizyoterapi eğitiminin cezaevinde kendisine verilmesinin reddedilmesine rağmen, Hükümet'in kendisine protez hediye etmekle övünebileceğinden yakınmaktadır.

112. Edirne F Tipi Cezaevi'ne ilişkin daha sonraki tutukluluk koşullarıyla ilgili olarak, başvuran, çocukluğundan beri sağ elini kullanması nedeniyle uygun bir şekilde tuvaletini yapamaması, çamaşırını yıkayamaması, çarşafı değiştirememesi ya da tıraş olamamasına rağmen, Hükümet'in 14 Şubat ve 4 Mayıs 2001 tarihleri arasında tek kişilik hücrede neler yaşadığı hakkında herhangi bir açıklama sunmadığını ileri sürmektedir.

113. Hükümet'e göre, başvuranın sonunda engelli hale gelmesi her ne kadar üzüntü verici bir durum olsa da, tahliye edilmesinin hemen ardından tüm acil tıbbi bakımların in situ sağlandığı ve cerrahi müdahale amacıyla hastaneye sevk edildiği bir gerçektir; üstelik devlet kendisine ücretsiz olarak bir protez temin etmiştir.

114. Başvuranın tutukluluk koşullarına ilişkin olarak, Hükümet, başvuranın durumunu tam anlamıyla göz önünde bulundurarak, kendisinin cezaevindeki hayatını kolaylaştırmak amacıyla uygun tedbirlerden yararlanmasının sağlandığını iddia etmektedir. Kendi talebi üzerine, ilgili, 4 Mayıs 2001 tarihinde üç kişilik bir hücreye nakledilmiştir (yukarıda 24. paragraf). İlgili, bu hücrede 23 Nisan 2003 tarihinde tahliye edilinceye kadar kalmıştır. Hükümet'e göre, başvuran, dolayısıyla herhangi bir kötü muamele şekli nedeniyle mağdur olduğunu ileri süremeyecektir.

b. Mahkeme'nin Değerlendirmesi

i. Genel ilkeler

115. Genel ilkeler için, Mahkeme, tutukluluğu sırasında hasta kişiyi tedavi etme görevinin, devlete, tutuklunun cezasını çekmeye elverişli olup olmadığını belirleme, kendisine gereken tıbbi bakımları sağlama ve gerektiği takdirde, genel tutukluluk koşullarını kişinin özel sağlık durumuna uygun hale getirme yönünde özel yükümlülükler getirdiğini (Xiros/Yunanistan, No. 1033/07, § 73, 9 Eylül 2010) hatırlatarak, Liartis/Yunanistan (No. 16906/10, §§ 45, 46 ve 48, 10 Mayıs 2012) ve Mkhitaryan/Rusya (No. 46108/11, §§ 70-72, 5 Şubat 2013) kararlarında sunulan özetlere atıfta bulunmaktadır.

ii. Operasyonun ardından tıbbi yardımın sağlanmadığı yönündeki iddia

116. Uygun tıbbi bakımların sağlanmaması, kural olarak, Sözleşme'nin 3. maddesine aykırı bir muamele teşkil edebilmektedir (yukarıda anılan, İlhan/Türkiye, § 87, Kudła/Polonya [BD], No. 30210/96, § 94, AİHM 2000-XI, Kalashnikov/Rusya, No. 47095/99, § 95, AİHM 2002-VI, ve Gennadiy Naoumenko/Ukrayna, No. 42023/98, §112, 10 Şubat 2004). Bu hususta, Mahkeme, her şeyden önce, hastanın ilgili tıbbi gözetim altında tutulmasını ve hastanın özel durumuna ilişkin öngörülen tıbbi bakımın yeterli olmasını gerektirmektedir (yukarıda anılan, Liartis, § 49, ve Khatayev/Rusya, No. 56994/09, § 84, 11 Ekim 2011).

117. Bu “yeterlilik” unsurunun belirlenmesinin açıkça zor olmasına rağmen, Mahkeme, mercilerin, her şeyden önce, bir tutuklunun sağlık sorunlarını tedavi etmek veya bu sorunların kötüye gitmesini önlemek amacıyla derhal uygun bir teşhis konularak, uygun bir tedavi stratejisinin belirlenmesini ve tutuklunun klinik tablosu gerektirdiği takdirde, hastanın düzenli ve sistematik olarak tıbbi gözetim altında tutulmasını sağlamakla yükümlü oldukları kanaatine

varmaktadır (bk. diğer kararlar arasında, Sarban/Moldova, No. 3456/05, § 79, 4 Ekim 2005 ve burada yapılan atıflar; yukarıda anılan, Mkhitarian, § 73).

118. Sağlanan tedavinin etkinliği, böylelikle, cezaevi yetkililerince yetkili hekimler tarafından öngörülen tıbbi bakımın tutukluya sağlanmasını gerektirmektedir (Soysal/Türkiye, No. 50091/99, § 50, 3 Mayıs 2007, ve Gorodnitchev/Rusya, No. 52058/99, § 91, 24 Mayıs 2007). Bu tedavinin uygulanma çabukluğu ve sıklığı, tıbbi tedavinin Sözleşme'nin 3. maddesinin gereklilikleriyle uyumlu olup-olmadığını belirlemek amacıyla dikkate alınması gereken diğer iki unsurdur. Zira bu iki unsur, Mahkeme tarafından mutlak anlamda değil, ancak her defasında tutuklunun özel sağlık durumu göz önünde bulundurularak değerlendirilmektedir (Iorgov/Bulgaristan, No. 40653/98, § 85, 11 Mart 2004, Rohde/Danimarka, No. 69332/01, § 106, 21 Temmuz 2005, Serifis/Yunanistan, No. 27695/03, § 35, 2 Kasım 2006, Sediri/Fransa (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 4310/05, 10 Nisan 2007, ve yukarıda anılan, Liartis, ibidem).

119. Genel olarak, tutuklunun sağlık durumunun kötüleşmesi, tek başına, Sözleşme'nin 3. maddesine riayet edilmesi hususunda belirleyici rol oynamamaktadır, zira Mahkeme, yine sağlık durumunun bozulmasının, sağlanan tıbbi bakımlardaki eksikliklere atfedilebilir olup-olmadığını (Kotsaftis/Yunanistan, No. 39780/06, § 53, 12 Haziran 2008) ve bu durumda hangi düzeydeki tıbbi tedavinin gerekli olduğunu her defasında incelemekle görevlidir (yukarıda anılan, Mkhitarian, § 74).

120. Davaya ilişkin olay ve olgular hakkında, Mahkeme, 21 Aralık 2000 tarihinde, isyan karşıtı operasyonun, saat 11.30 ile söz konusu yerin tam anlamıyla boşaltıldığı saat olan 12.15 arasında kademeli olarak sona erdiğini tespit etmektedir (yukarıda 15. paragraf). Saat 14 sularında düzenlenen operasyon tutanağına göre, başvuranın da aralarında bulunduğu yirmiden fazla tutuklu, saat 12.15'ten itibaren Çanakkale Devlet Hastanesi Acil Servisi'ne sevk edilmiştir (yukarıda 15. paragraf, in fine). Başvuranın kolundan çıkarılan fişğin savcılığa gönderilmesine ilişkin tutanağa göre, başvuran "saat 11 civarında" hastaneye götürülmüştür (yukarıda 20. paragraf, in fine). Ancak başvuran, herhangi bir tıbbi bakım sağlanmaksızın dört ya da beş saat boyunca cezaevinin bahçesinde yalnız bırakıldığını iddia etmektedir (yukarıda 69. ve 111. paragraflar).

Bu hususta, Çanakkale Devlet Hastanesi tarafından düzenlenen sağlık raporunun imzalandığı tarih - "21 Aralık 2000" - ile saatin -"13.40"- , Meral Kıdır davasında kabul edilen tarih ve saat olduğu (yukarıda anılan, Leyla Alp ve diğerleri, § 18) kabul edilerek, söz konusu raporla yetinmek gerekmektedir. Bu bilginin aksini ispatlayabilecek nitelikte başka unsurlar bulunmadığından, Mahkeme, dolayısıyla, başvuranın ileri sürdüğü gibi saat 16 veya

17 sularında değil, saat 13.40'tan önce, bu hastane hekimleri tarafından muayene edildiğinin, ardından ameliyat edildiğinin tespit edilebileceği kanısındadır. Bu durum, dikkate değer bir gecikme teşkil edemeyecektir.

Bu tür durumlarda, bazı toplu isyanların kaçınılmaz olduğunu göz önünde bulundurarak, Mahkeme, bununla birlikte, somut olayda yürütülen kurtarma operasyonuna ilişkin olarak Sözleşme'nin 3. maddesi bakımından herhangi bir ciddi sorunun ortaya çıkmadığı kanaatine varmaktadır (yukarıda anılan, Finogenov ve diğerleri ile mukayese ediniz, § 266).

121. Çanakkale Devlet Hastanesi'nde sağlanan tıbbi bakımların yeterliliği ve kapsamına ilişkin olarak, Mahkeme, başvuranın ileri sürdüğünün (yukarıda 111. paragraf) aksine, söz konusu tıbbi bakımların pansumanın ötesine geçtiğini kaydetmektedir. Bu durumda, hekimler, başvuranın hayatının tehlikeye girmesine sebep olan, osteo-fasiyal alanda kompartman sendromunu önlemek ve fişegi çıkarmak amacıyla hem önemli hem de zor bir cerrahi müdahale gerçekleştirmişlerdir (yukarıda 19. in limine ve 20. paragraflar).

122. Daha sonraki olayla ilgili olarak, Mahkeme, yukarıda belirtilen hekimlerin tavsiyesine rağmen, belirlenen ilk hastanenin tutuklular için yeterli imkânlarla sahip olmadığı gerekçesiyle (bk. benzer bir durum için, Chadli Sediri/Fransa (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 44310/05, 10 Nisan 2007), başvuranın ameliyat sonrası Üniversite Hastanesi'nin Plastik Cerrahi Servisi'nde sevk edilmesi ancak 23 Aralık tarihinde, yaklaşık otuz saatlik bir gecikmeyle gerçekleştirilmiştir (yukarıda 21. paragraf - yukarıda anılan İlhan/Türkiye kararıyla kıyaslayınız, §§ 24 ve 87; yukarıda anılan Mkhitarian/Rusya, § 79 ve yukarıda anılan, Liartis, § 58).

Başvuranın klinik tablosu, her ne kadar gerçek ve yakın bir doku çürümesi riskinin olduğunu gösterse de, daha sonra art arda sağlanan tıbbi bakımlardaki her türlü gecikme, şüphesiz, söz konusu riskin artmasında rol oynayabilmiştir. Ancak bu süreç boyunca, başvuranın sürekli olarak tıbbi gözetim altında tutulduğunun ve Cerrahpaşa Hastanesi'nde uygulanan tedavi çerçevesinde, başvuranın, hekimlerin amputasyona karar vermeden önce 5 Ocak 2001 tarihine kadar beklemeye karar vermelerini eleştirmedeğinin (yukarıda 111. paragraf) altını çizmek gerekmektedir. Dolayısıyla, söz konusu hekimlerin bakış açısına göre, somut olayda ileri sürülen gecikmeli sevk, tedavi stratejilerinin belirlenmesi için belirleyici bir etken olmadığı sonucuna varmak gerekmektedir; ayrıca bu gecikme Sözleşme'nin 3. maddesi bakımından dikkate değer olarak nitelendirilemeyecektir (bk. aynı anlamda, yukarıda anılan kararlar, Erol Arıkan ve diğerleri, § 101, Şat, § 87, İsmail Altun, § 90).

123. Üstelik Mahkeme, başvuranın şikâyetinde bulunmaması sebebiyle, Çapa'da bu tarihten itibaren, ardından da Sağmalcılar Devlet Hastanesi'nde bir sonraki 13 Şubat tarihine

kadar sunulan ameliyat sonrası bakımların uygunluğunu ve kapsamını değerlendirmek zorunda değildir (yukarıda 22. paragraf).

124. Dolayısıyla, dosyada, başvurana sağlanan tıbbi bakımların yeterliliğini ve kapsamının, sağlık personelinin yetkilerinin ve bu konuda müdahale etmeye yetkili hastane kuruluşlarının şikâyet konusu yapılmasına imkân veren herhangi bir unsur bulunmamaktadır.

Ayrıca somut olayda yetkililerin başvurana ex gratia myoelektrik protez temin ettiklerini (yukarıda 25. ve 26. paragraflar – Vladimir Vassilyev/Rusya kararıyla kıyaslayınız, No. 28370/05, §§ 68 ve 69, 10 Ocak 2012), ve bu durumun, ilgilinin bu konudaki eleştirilerine rağmen (yukarıda 111. paragraf in fine), Sözleşme'nin 3. maddesinin konuya ilişkin olarak tavsiye ettiği tedbirler ile uyumlu bir girişim olduğunu (Zarzycki/Polonya, No. 15351/03, §§ 21 ila 24, 12 Mart 2013) hatırlatmak gerekmektedir.

125. Yukarıda belirtilen değerlendirmeleri dikkate alarak, Mahkeme, şikâyet konusu muamelenin, Sözleşme'nin 3. maddesi kapsamına girmesi için gereken asgari ağırlık eşiğine ulaşmadığı kanısındadır.

Bu şikâyetin Sözleşme'nin 35. maddesinin 3. ve 4. fıkraları uyarınca açıkça dayanaktan yoksun olduğu ve reddedilmesi gerektiği sonucuna varılmaktadır.

iii. Tıbbi tedaviden sonraki tutukluluğa ilişkin maddi koşullar

126. Özgürlükten yoksun bırakılan kişilerle ilgili olarak, Sözleşme'nin 3. maddesi, devlete tutukluların insanlık onuruna saygı duyulmasını sağlayacak şekilde cezaevi sistemini düzenleme yükümlülüğü getirmektedir (yukarıda anılan, Liartis, § 46 ve burada yapılan atıflar). Bu pozitif yükümlülük, tedbirin uygulanma usullerinin, ilgilinin sıkıntı veya tutukluğa bağlı olarak çekilen acının kaçınılmaz seviyesini aşacak derecede rahatsızlık yaşamasına yol açmamasını gerektirmektedir (Mouisel/Fransa, No. 67263/01, § 40, AİHM 2002-IX, Farbtuhs/Letonya, No. 4672/02, § 51, 2 Aralık 2004, diğer atıflarla birlikte, Tekin Yıldız, No. 22913/04, §§ 70 ve 71, 10 Kasım 2005, ve Hüseyin Yıldırım/Türkiye, No. 2778/02, § 73, 3 Mayıs 2007).

127. Bu bağlamda, Sözleşme'nin 3. maddesi, cezaevi ortamının, şayet gerekirse, tutuklunun ruhsal bütünlüğüne zarar vermeyen koşullarda cezasını çekmesine imkân vermek amacıyla tutuklunun özel ihtiyaçlarına uygun olmasını gerekli kılmaktadır. Hâlihazırda, Mahkeme, önemli derecede fiziksel engeli bulunan tutukluların insanlık onuruna uygun şekilde günlük kişisel ihtiyaçlarını karşılamasına imkân vermek amacıyla cezaevinde özel tedbirleri kabul etme gerekliliğinin konu edildiği davaları daha önce incelemiştir (bk. diğerleri

arasında, Price/Birleşik Krallık, No. 33394/96, § 29, AİHM 2001-VII, yukarıda anılan, Liartis, § 50, Mathew/Hollanda, No. 24919/03, §§ 190-191, AİHM 2005-IX, ve Vincent/Fransa, No. 6253/03, §§ 104-114, 24 Ekim 2006).

128. Somut olayda, nekahet döneminin ardından başvuran, 14 Şubat 2001 tarihinde Edirne F Tipi Cezaevi'ne sevk edilmiştir. Başvuran, söz konusu cezaevinde, bir sonraki 4 Mayıs tarihine kadar tek kişilik hücrede kalmıştır (yukarıda 23. paragraf). Mahkeme, her şeyden önce, başvuran cezaevi idaresinden birçok defa diğer tutuklularla bir hücreye konulmasını talep ettiğini ileri sürse bile, dosyada bu girişimler konusunda kanıtlanabilir herhangi bir bilginin yer almadığını gözlemlemektedir. Buna karşın, Çekiç tarafından sunulan 3 Mayıs 2001 tarihli resmi talebin ardından ertesi gün, söz konusu idarenin başvuranı derhal üç kişilik bir hücreye sevk ettiği aşikârdır (yukarıda 24. paragraf).

Bu tepkinin çabukluğunu göz önünde bulundurarak, Mahkeme, mercilerin bu tarihten önce sorunu gerektiği gibi incelemiş olsalar bile, bunu yapmayı sebepsiz yere reddettikleri hususunda ikna olmamıştır.

129. Ne olursa olsun, Mahkeme, başvuranın kesilen ön kolu veya kendi kişisel ihtiyaçlarını karşılayabilmek için tamamen üçüncü kişilerin yardımına gereksinim duyması nedeniyle cezaevinde kalmaya elverişli olmadığını belirten herhangi bir tıbbi unsurun dosyada bulunmadığını kaydetmektedir.

Başvuranın cezaevi hayatının zorlukları karşısında kesinlikle diğerlerinden daha hassas bir durumda bulunması gerektiğini kabul ederek, “uygun bir şekilde tuvaletini yapamadığı, çamaşırını yıkayamadığı, çarşafı değiştiremediği ya da tıraş olamadığı” yönünde dile getirdiği açıklama (yukarıda 112. paragraf), başkasının yardımı olmaksızın günlük hayatın temel işlerinin çoğunu yerine getiremeyecek derecede sakat olduğuna dair Mahkeme’yi ikna etmek için yeterince desteklenmemektedir.

130. Diğer taraftan, somut olayda şikâyet edilen koşulların diğer benzer davalarda (bk. örnek olarak, yukarıda anılan, Price, §§ 28-30, yukarıda anılan, Mouisel, §§ 46 et 47, Henaf/Fransa, No. 65436/01, §§ 49 ve devamındaki paragraflar, AİHM 2003-XI, yukarıda anılan, Vincent, §§ 94-103, yukarıda anılan, Hüseyin Yıldırım, § 84, ve Engel/Macaristan, No. 46857/06, §§ 27 ve 30, 20 Mayıs 2010) tespit edilen koşullarla kıyaslanamaz nitelikte olduğunu ve özellikle, söz konusu koşulların, özellikle iki kolu da kesilen tutuklunun tutukluluk koşullarına ilişkin olan ve Mahkeme’nin ihlal bulunmadığını tespit ettiği Zarzycki/Polonya davasında (yukarıda anılan karar, §§ 106 ila 125) incelenen soruna nazaran daha kaygılandırıcı bir sorunu ortaya koymadığı kabul edilmelidir.

131. Yukarıda belirtilenler dikkate alındığında, Mahkeme, yalnızca başvurunun bu kısmının da dayanaktan yoksun olduğu ve Sözleşme'nin 35. maddesinin 3. ve 4. fıkraları uyarınca reddedilmesi gerektiği sonucuna varabilmektedir.

2.Usul yönü hakkında

132. Sözleşme'nin 3. maddesinin esas yönünden ihlaline ilişkin savunulabilir şikâyetlerin bulunmadığı yönünde varılan iki tespit göz önünde bulundurulduğunda (yukarıda 125 ve 131. paragraflar), bu hükmün usul yönüne ilişkin şikâyet incelenebilecek nitelikte değildir (bk, diğer birçok karar arasında, Ştefan Povestca/Moldova Cumhuriyeti (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 54791/10, §§ 39 ve 40, 18 Mart 2014, Dilan Azgın/Türkiye (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 33062/03, § 60, 17 Mayıs 2011, diğer atıflarla birlikte; yine bk. mutatis mutandis, yukarıda anılan, Leyla Alp ve diğerleri, § 104).

Dolayısıyla, daha önce belirtildiği üzere (yukarıda 110. paragraf), Hükümet'in başvurunun zamanından önce yapılmasına ilişkin itirazının ikinci kısmı hakkında karar verilmesi gerekmemektedir, zira bu şikâyet de açıkça dayanaktan yoksundur ve Sözleşme'nin 35. maddesinin 3. ve 4. fıkraları uyarınca reddedilmelidir.

IV. SÖZLEŞME'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

133. Sözleşme'nin 41. maddesi aşağıdaki gibidir,

“Eğer Mahkeme, bu Sözleşme ve Protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Taraf'ın iç hukuku bu ihlalin sonuçlarını ancak kısmen ortadan kaldırıabiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, zarar gören taraf lehine adil bir tazmin verilmesine hükmeder.”

A.Tazminat

134. Çanakkale İdare Mahkemesi'nde yürütülen davanın dosyasına sunulan bilirkişi raporuna atıfta bulunarak (yukarıda 54. paragraf), başvuran, gelir kaybı bağlamında 137.466,46 TRY talep etmektedir. Başvurana göre, söz konusu bu meblağın, 29 Temmuz 2004 tarihinde yapılan basın konferansı sırasında polis tarafından kırılan protezin yerini tutabilmesi ve buna ilişkin tamir masraflarını üstlenebilmesi amacıyla, arttırılmasına yönelik olarak yeniden gözden geçirilmesi gerekmektedir.

Böylelikle başvuran maddi zararı için toplam 100.000 avro talep etmektedir.

135. Başvuran, diğer yandan, kolunun kesilmesine yol açan koşullar ve daha sonra tek kişilik hücrede tutulmasına ilişkin koşullar nedeniyle çektiği acı ve sıkıntılar sebebiyle manevi zarar bağlamında 50.000 avro talep etmektedir.

136. Başvuran, son olarak, Mahkeme’yi, Hükümet’in çağdaş demokratik toplumlarda ağır basan gerekliliklere ilişkin olarak güce ve ateşli silahlara başvurulması konusundaki mevzuatını sunması yönünde karar vermeye davet etmektedir.

137. Hükümet, başvuran tarafından açılan tam yargı davasının halen derdest olduğunu hatırlatmakta ve bu davanın sonuçlanmasından önce ödenmesine karar verilen her türlü meblağın sebepsiz zenginleşmeye yol açabileceği kanaatine varmaktadır.

Diğer taraftan, Hükümet, gelir kaybına ilişkin talebi desteklemek amacıyla sunulan bilirkişi raporunun, başvuranın avukatının “talebi üzerine hazırlanan bir rapor” olduğu ve dolayısıyla bu raporun inandırıcı bir unsur olarak incelenemeyeceği kanısındadır. Diğer bir deyişle, Mahkeme içtihadı anlamında bu tür bir meblağ haklı gösterebilecek nitelikte herhangi bir delil bulunmamaktadır (Incal/Türkiye, 9 Haziran 1998, § 82, Derleme 1998-IV).

Manevi zarara ilişkin olarak, Hükümet, “söz konusu olan miktarın kabul edilemez olduğunu” ve bu talebin reddedilmesi gerektiğini ileri sürmektedir.

138. Öncelikle, Sözleşme’nin 46. maddesi uyarınca genel ve bireysel tedbirlere ilişkin bilgiler hakkında (yukarıda 136. paragraf), Mahkeme, göz yaşartıcı bombaların uygun şekilde kullanımı konusunda güvencelerin bulunmamasına ilişkin olarak, Abdullah Yaşa ve diğerleri (§ 61) ve Ataykaya (§§ 67 ila 75) kararlarında bu hüküm bakımından görevini daha önce yerine getirdiğini hatırlatmanın yeterli olacağını ifade etmektedir.

139. İddia edilen maddi zarar hususunda, Mahkeme, Sözleşme’nin 2. maddesinin usul yönünden ihlal edildiği yönündeki tespit (yukarıda 105. paragraf) ile bu talep arasında herhangi bir nedensellik bağının bulunmadığı kanısındadır.

Buna karşın, Mahkeme, manevi zarar bağlamında başvurana 8.000 avro ödenmesi gerektiğine kanaatine varmaktadır.

A.Masraf ve giderler

140. Başvuran, 11 Kasım 2003 tarihinde imzalanan ve kopyası dosyaya sunulan avukatlık sözleşmesi gereğince, avukatlık ücreti bağlamında avukatına 7.500 avro ödemeyi taahhüt etmiştir. Bu bağlamda, başvuran avukatının kendisiyle görüşmek için İstanbul ve Edirne arasında ve yine İstanbul ile Çanakkale arasında 24 saat boyunca yolculuk yaptığını,

başvuruyu hazırlamak için 48 saat ve Hükümet'in görüşlerine cevap vermek için ise 48 saat çalıştığını belirtmektedir. İstanbul Barosu Avukatlık Ücret Tarifesi'ne göre, benzer bir çalışma 10.000 avroya karşılık gelmektedir. Söz konusu bu meblağ, başvuranın hâlihazırda talep ettiği meblağdır.

Başvuran, aynı zamanda, Mahkeme önündeki süreç için yaptığı tercüme masrafları bağlamında 1.000 avronun geri ödenmesini talep etmektedir. Bu konuda, toplam ödemenin 817,74 TRY olduğunu belirten iki makbuz ileri sürmektedir.

141. Yargılama masraflarına ilişkin olarak, Hükümet, avukatlık ücreti tarifelerinin, başvuranın avukatı tarafından gerçekleştirilen çalışma için herhangi bir meblağın ödenmesini haklı gösteremeyecek nitelikte, yalnızca bilgi verici bir unsur olduğunu iddia etmektedir. Üstelik başvuran, herhangi bir kanıtlayıcı belge ile desteklenmeyen giderlerinin geri ödenmesini talep edecek bir durumda da bulunmamaktadır.

142. Mahkeme içtihadına göre, bir başvurana, masraf ve giderlerinin doğruluğunu, gerekliliğini ve ödenen miktarların makul olduğunu ispatlamak kaydıyla bu masraflar iade edilebilmektedir.

Somut olayda, Mahkeme, başvuranın avukatına avukatlık ücreti bağlamında daha önce herhangi bir meblağ ödediğinden emin olacak bir durumda bulunmasa bile, başvuranın ileri sürdüğü avukatlık sözleşmesinden doğan sözleşmeye dayanan/veya yasal yükümlülükleri uyarınca hiç şüphesiz 7.500 avro ödemekle yükümlü olduğu bir gerçektir.

Hükümet'in ileri sürdüğünün aksine, dosyaya sunulan iki makbuz, diğer yandan, tercüme çalışmaları için 817,74 TRY ödendiğini kanıtlamaktadır.

Elinde bulunan belgeleri ve içtihadını göz önünde bulundurarak, Mahkeme, bütün masraf ve giderler için başvurana 7.500 avro ödenmesinin makul olacağı kanısındadır.

B.Gecikme faizi

143. Mahkeme, gecikme faizi olarak, Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredi faizlerine uyguladığı faiz oranına üç puan eklenerek elde edilecek oranın uygun olduğu sonucuna varmaktadır.

BU GEREKÇELERLE, MAHKEME, OYBİRLİĞİYLE,

1.Hükümet'in Sözleşme'nin 2. maddesi bakımından itirazının ikinci kısmını esasla birleştirmeye, ardından reddetmeye ve Sözleşme'nin 3. maddesi bakımından incelenmesine gerek olmadığına,

2.Başvurunun Sözleşme'nin 2. maddesine ilişkin şikâyetlerle ilgili kısmının kabul edilebilir olduğuna ve geri kalan kısmının kabul edilemez olduğuna;

3.Sözleşme'nin 2. maddesinin esas yönünden ihlal edilmediğine;

4.Sözleşme'nin 2. maddesinin usul yönünden ihlal edildiğine;

5.a) İşbu kararın Sözleşme'nin 44. maddesinin 2. fıkrası uyarınca, kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, ödeme tarihinde geçerli olan döviz kuru üzerinden Türk lirasına çevrilmek üzere, davalı devletin başvurana aşağıdaki miktarları ödemekle yükümlü olduğuna:

i)ödenmesi gereken her türlü vergi tutarı hariç olmak üzere, manevi tazminat olarak, 8.000 avro (sekiz bin avro);

ii)başvuran tarafından ödenmesi gereken her türlü vergi tutarı hariç olmak üzere masraf ve giderler için 7.500 avro (yedi bin beş yüz avro);

b) Söz konusu sürenin sona erdiği tarihten itibaren ödeme tarihine kadar, bu miktarlara Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli olan marjinal kredi faiz oranının üç puan fazlasına eşit oranda basit faiz uygulanmasına;

6.Adil tazmine ilişkin kalan taleplerin reddine karar vermiştir.

İşbu karar Fransızca dilinde tanzim edilerek, Mahkeme İktüzüğü'nün 77. maddesinin 2. ve 3. fıkraları uyarınca 27 Ocak 2015 tarihinde yazılı olarak tebliğ edilmiştir.

Stanley Naismith
Yazı İşleri Müdürü

Guido Raimondi
Başkan